

GÖRSEL İLETİŞİM VE MODA TASARIMINDA
ZİTLERİN BİRLİĞİ

«GELİNLİK ÖRNEKLEMESİ»

Öğr. Gör. B. Ruhsar KAVASOĞLU & Öğr. Gör. Nuray DEMİREL

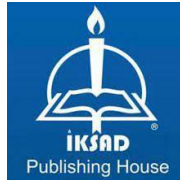

İKSAD
Publishing House

**GÖRSEL İLETİŞİM VE MODA TASARIMINDA
ZITLARIN BİRLİĞİ
«GELİNLİK ÖRNEKLEMESİ»**

**Öğr. Gör. B. Ruhsar KAVASOĞLU
&
Öğr. Gör. Nuray DEMİREL**

DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.14470989>

Copyright © 2024 by İksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or
transmitted in any form by
any means, including photocopying, recording or other electronic or
mechanical methods, without the prior written permission of the publisher,
except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain
other noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic
Development and Social Researches Publications®
(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)
TÜRKİYE TR: +90 342 606 06 75
USA: +1 631 685 0 853
E mail: iksadyayinevi@gmail.com
www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide the publishing ethics rules.
İksad Publications- 2024 ©

ISBN: 978-625-378-027-2
Cover Design: B. Ruhsar KAVASOĞLU
December/ 2024
Ankara/ Türkiye
Size=16x24 cm

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
GÖRSELLERİN LİSTESİ.....	iv
GİRİŞ	5
1. ZITLIK VE TÜRLERİ.....	6
1.1. Zıtların Birliği Teorisi.....	7
1.1.1. Zıtların birliği teorisi ve tasarım dünyasından örnekler	8
2. GÖRSEL TASARIM ALANINDA ZITLIK KULLANIMI	9
2.1. Görsel Tasarım.....	9
2.2. Görsel Tasarımda “Renk Teorisi” ve “Temel Grafik Tasarım İlkeleri”	10
2.2.1. Renk Teorisi	10
2.2.2. Temel Grafik Tasarım İlkeleri.....	10
2.2.3. “Kontrast Kullanılan Ünlü Grafik Tasarımcıları ve Tasarımlar.....	11
2.3. Grafik Tasarımda Kullanılan Zıt Renkler ve Renklerin Uyumu	12
2.3.1. Zıt Renkler.....	12
2.3.2. Renklerin Uyumu	13
2.3.3. Renklerin Psikolojik Etkileri	14
2.3.4. “Zıt” renklerde uyum.....	14
2.3.5. Işık ve gölge kullanımı	15
2.3.6. Kompozisyon ve denge	17
2.3.7. Grafik tasarımda “zıtlık”	17
3. MODA TASARIMINDA ZITLIK.....	20
3.1. Moda Tasarım	20
3.2. Moda Tasarımında Zıtlık.....	21
3.2.1. Zıtlıkların Psikolojik ve Kültürel Etkileri	22

3.2.2. Moda Tasarımında Renk Kombinasyonlarında Zıtlık Kullanan Ünlü Tasarımcılar ve Tasarımları	22
3.3. Moda Tasarımında Doku ve Malzeme Çeşitliliği	24
3.3.1. Doku Çeşitliliği	24
3.3.2. Malzeme Çeşitliliği	25
3.3.3. Doku ve Malzeme Seçiminin Önemi	25
3.3.4. Sürdürülebilirlik ve Yenilikçilik.....	25
3.4. Stil ve Siluet Farklılıkları	26
3.4.1. “Klasik” ve “Modern” Stiller	26
4. MİMARİ TASARIMDA ZITLIK	28
4.1. Mimarlık.....	28
5. SANAT TARİHİNDE “ZITLIK”	30
5.1. Sanat Tarihi	30
5.2. Modern Sanatın Tanımı ve Dalları.....	32
5.3. Modern Sanatta Zıtlık Kullanımı	33
5.4. “Postmodern” Sanat Alanında Zıtlık Kullanımı.....	37
5.4.1. “Postmodern sanat”	37
5.4.2. Postmodern Sanatta Zıtlık	38
5.5. Kavramsal sanat	38
5.5.1. Kavramsal sanatta zıtlık	39
6. “ZITLIKLARIN” İNSAN PSİKOLOJİSİNDEKİ ETKİLERİ .41	41
6.1. Psikoloji.....	41
6.2. Zıtlıkların Algı ve Duyguları Üzerindeki Psikolojik Etkileri ...	41
6.3. Moda ve Görsel Tasarımda Psikolojik Yansımalar	43
7. ZITLARIN BİRLİĞİNDE GELİNLİK ÖRNEKLEMİ.....	48
7.1. Gelinlik Kavramı.....	48
7.2. Gelinlik Tarihçesi.....	48

7.3. Gelinliğe Yüklenen Anlamlar	50
7.4. Siyah ve Beyaz'ın Birliği	52
7.5. Aydınlık ve Karanlığın Dansı	55
7.6. Koleksiyon Tasarımları	59
8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	76
KAYNAKÇA	78

GÖRSELLERİN LİSTESİ

Görsel 1. Aydınlatma	15
Görsel 2. Işık ve Gölge.....	17
Görsel 3. Anatomu of Murder Afiş Örneği.....	19
Görsel 4. Siyah Elbise.....	23
Görsel 5. Organik ve Geometrik Form.....	29
Görsel 6. Işık Gölge.....	31
Görsel 7. Son Akşam Yemeği.....	32
Görsel 8. Boş alanlarda zıtlık.....	35
Görsel 9. Andy Warhol “Marilyn Diptich” 1962.....	36
Görsel 10. Geometrik Formlar.....	36
Görsel 11. Balloon Dog.....	38
Görsel 12. Görseller arasındaki zıtlık.....	40
Görsel 13. Renkler ve Çizgiler.....	42
Görsel 14. Işık ve Gölge Aziz Matta'nın Çağrılması, 1600, Caravaggio.....	43
Görsel 15. Renk zıtlığı.....	44
Görsel 16. Üstler ve geniş etekler.....	45
Görsel 17. Zıt renkler.....	46
Görsel 18. Aşağı & Yukarı.....	57
Görsel 19. Güneş & Ay.....	60
Görsel 20. Artı & Eksi.....	61
Görsel 21. Aşk & Nefret.....	62
Görsel 7.5: Eril & Dişil.....	63
Görsel 22. Geçmiş & Gelecek.....	64
Görsel 23. Aydınlık&Karanlık.....	65
Görsel 24. Gece & Gündüz.....	66
Görsel 25. Ön & Arka.....	67
Görsel 26. İç & Dış.....	68
Görsel 27. Duygu & Düşünce.....	69
Görsel 28. Dikey & Yatay.....	70
Görsel 29. Ölüm & Doğum.....	71
Görsel 30. Sıcak & Soğuk.....	72
Görsel 31. Ruh & Beden.....	73
Görsel 32. Gök & Yer.....	74
Görsel 33. Çift & Tek.....	75

GİRİŞ

“Görsel iletişim tasarımı” ve “moda tasarımı”, estetik ve işlevselliği bir araya getiren iki önemli disiplindir. Bu alanlarda zıtlıkların kullanımı, tasarımların daha etkileyici ve çarpıcı olmasını sağlar. Zıt renkler, şekiller, dokular ve stiller, tasarımlarda güçlü bir kontrast yaratarak görsel ilgiyi artırır ve izleyici üzerinde kalıcı bir etki bırakmaktadır. Bu kitapla, “görsel iletişim tasarımı” ve “moda tasarımında” zıtlıkların birliğini incelemekte ve gelinlik örnekleme üzerinden bu kavramın nasıl uygulandığını göstermektedir.

Gelinlik, tarih boyunca farklı kültürlerde ve dönemlerde çeşitli anlamlar yüklenmiş özel bir kıyafettir. Siyah ve beyaz gibi zıt renklerin bir arada kullanılması, gelinlik tasarımlarında hem estetik hem de sembolik bir değer yaratır. Siyah, genellikle güç, otorite ve gizem gibi anlamlar taşırken; beyaz, saflık, masumiyet ve huzur gibi olumlu anlamlarla ilişkilendirilir. Bu zıt renklerin bir araya getirilmesi, gelinlik tasarımlarında dengeli ve dikkat çekici bir kompozisyon oluşturur.

Kitap boyunca, zıtlıkların görsel iletişim tasarımı ve moda tasarımlarına kattığı değeri incelenmiştir. Ayrıca, gelinlik örnekleme üzerinden zıtlıkların birliğinin nasıl sağlandığını ve bu birliğin tasarımlara nasıl yansıtıldığını ele alacağız. Bu bağlamda, zıtlıkların estetik ve işlevsellik açısından tasarımlara kattığı değeri ve izleyici üzerindeki etkisini detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Bu kitap, görsel iletişim tasarımı ve moda tasarımında zıtlıkların birliğini anlamak ve bu kavramı tasarımlarında uygulamak isteyen tasarımcılar için önemli bir kaynak olacaktır. Zıtlıkların bir araya getirilmesiyle oluşturulan tasarımlar, hem estetik hem de işlevsellik açısından zengin ve ilgi çekici eserler ortaya koyar. Bu nedenle, zıtlıkların birliğini anlamak ve bu kavramı tasarımlarında uygulamak, tasarımcılar için vazgeçilmez bir beceri olacaktır.

1. ZITLIK VE TÜRLERİ

Zıtlık, “sanat ve tasarım” dünyasında estetik, işlevsellik ve duygusal etki yaratmanın önemli araçlarından biridir. “Zıtlık” iki veya daha fazla unsurun birbirine karşıt veya farklı özellikler taşıması durumudur. Bu unsurlar, “renkler”, “şekiller”, “dokular”, “boyutlar”, “yönler”, “ışık” ve “gölge” gibi çeşitli öğeler olabilir. Zıtlıklar, tasarımlarda güçlü bir görsel etki yaratmakta ve izleyicinin dikkatini çekmektedir (Carter, Day, & Meggs, 2012).

Zıtlık, sadece görsel tasarımda değil, aynı zamanda “edebiyat”, “müzik”, “tiyatro” ve “diğer sanat” dallarında da önemli bir rol oynar. Zıtlıklar, bir eserin dinamik ve ilgi çekici olmasını sağlar. Örneğin, bir hikâyede iyi ve kötü karakterlerin karşıtlığı, dramatik gerilimi artırır ve okuyucunun ilgisini çeker (Berger, 1972).

Zıtlıkların etkin bir şekilde kullanılması, tasarımların daha dikkat çekici ve etkileyici olmasını sağlar. Zıtlıklar, izleyicinin algısını yönlendirir ve duygusal tepkiler yaratır. Bu nedenle, zıtlıklar, sanat ve tasarım dünyasında vazgeçilmez bir araçtır (Lupton, 2014).

“Kontrast” Türkçeye doğrudan zıtlık veya karşıtlık olarak çevrilmektedir. Sanatta, renk, ton veya duygu gibi çeşitli unsurların ve ilkelerin yan yana yerleştirilmesi veya eserin “en parlak ve en karanlık” kısımları arasındaki farkın oranı anlamında da kullanılmaktadır. “Zıtlık türleri” aşağıda 7 madde halinde verilmiştir.

1. Renk Zıtlıkları: Tasarımlarda en yaygın kullanılan zıtlık türlerinden biridir. Siyah ve beyaz, kırmızı ve yeşil, mavi ve turuncu gibi zıt renkler, güçlü bir görsel etki yaratır (Carter, Day, & Meggs, 2012).
2. Şekil Zıtlıkları: Tasarımlarda dinamik ve ilgi çekici kompozisyonlar oluşturmak için kullanılır. Köşeli ve yuvarlak şekillerin bir arada kullanılması, tasarımlara hareket ve denge katar (Lupton, 2014).
3. Doku Zıtlıkları: Tasarımlarda derinlik ve ilgi yaratmak için kullanılır. Pürüzsüz ve dokulu yüzeylerin bir arada kullanılması, tasarımlara zenginlik ve karmaşıklık katar (Ambrose & Harris, 2011).
4. Boyut Zıtlıkları: Tasarımlarda hiyerarşi ve vurgu yaratmak için kullanılır. Büyük ve küçük öğelerin bir arada kullanılması, izleyicinin dikkatini belirli noktalara çeker (Wong, 1993).
5. Yön Zıtlıkları: Tasarımlarda hareket ve dinamizm yaratmak için kullanılır. Yatay ve dikey çizgilerin bir arada kullanılması, tasarımlara enerji ve denge katar (Dondis, 1973).

6. Işık ve Gölge Zıtlıkları: Tasarımlarda derinlik ve hacim yaratmak için kullanılır. Aydınlik ve karanlık alanların bir arada kullanılması, tasarımlara üç boyutlu bir etki katar (Arnheim, 1974).
7. Kavram Zıtlıkları: Tasarımlarda anlam ve mesaj yaratmak için kullanılır. Örneğin, eski ve yeni, doğal ve yapay gibi zıt kavramların bir arada kullanılması, tasarımlara derinlik ve anlam katar (Berger, 1972).

Bu zıtlık türleri, tasarımlarda estetik ve işlevsellik yaratmanın yanı sıra, izleyici üzerinde güçlü bir duygusal etki bırakmak için de kullanılır. Zıtlıkların etkin bir şekilde kullanılması, tasarımların daha dikkat çekici ve etkileyici olmasını sağlar.

1.1.Zıtların Birliği Teorisi

Zıtların Birliği Teorisi, sanat ve tasarım dünyasında estetik, işlevsellik ve duygusal etki yaratmanın temel ilkelerinden biridir. Bu teori, birbirine karşıt veya farklı özellikler taşıyan unsurların bir araya getirilmesiyle güçlü ve etkileyici kompozisyonlar oluşturulabileceğini savunur. Zıtlıklar, renkler, şekiller, dokular, boyutlar, yönler ve ışık-gölge gibi çeşitli öğeler arasında bulunabilir (Carter, Day, & Meggs, 2012).

Zıtların Birliği Teorisi, tasarımlarda denge ve uyum yaratmak için kullanılır. Örneğin, siyah ve beyaz gibi zıt renklerin bir arada kullanılması, tasarımlarda güçlü bir kontrastlık yaratarak görsel ilgiyi artırır. Aynı şekilde, köşeli ve yuvarlak şekillerin birlikte kullanılması, dinamik ve ilgi çekici kompozisyonlar oluşturur (Lupton, 2014).

Bu teori, sadece görsel tasarımda değil, aynı zamanda edebiyat, müzik, tiyatro ve diğer sanat dallarında da önemli bir rol oynar. Zıtlıklar, bir eserin dinamik ve ilgi çekici olmasını sağlar. Örneğin, bir hikâyede iyi ve kötü karakterlerin karşıtlığı, dramatik gerilimi artırır ve okuyucunun ilgisini çeker (Berger, 1972).

Zıtların Birliği Teorisi, tasarımların daha dikkat çekici ve etkileyici olmasını sağlar. Zıtlıklar, izleyicinin algısını yönlendirir ve duygusal tepkiler yaratır. Bu nedenle, zıtlıklar, sanat ve tasarım dünyasında vazgeçilmez bir araçtır (Arnheim, 1974).

1.1.1. Zıtların birliği teorisi ve tasarım dünyasından örnekler

Zıtların Birliği Teorisi, sanat ve tasarım dünyasında estetik, işlevsellik ve duygusal etki yaratmanın temel ilkelerinden biridir. Bu teori, birbirine karşıt veya farklı özellikler taşıyan unsurların bir araya getirilmesiyle güçlü ve etkileyici kompozisyonlar oluşturulabileceğini savunur. “Zıtlıklar”, “renkler”, “şekiller”, “dokular”, “boyutlar”, “yönler” ve “ışık-gölge” gibi çeşitli öğeler arasında bulunabilir (Carter, Day, & Meggs, 2012).

Birçok ünlü tasarım uygulaması, Zıtların Birliği Teorisi'ni başarıyla kullanmıştır. Örneğin, Piet Mondrian'ın "Kompozisyon II" adlı eseri, “zıt renklerin” ve “geometrik” şekillerin bir arada kullanılmasıyla dikkat çekmektedir. Mondrian, siyah çizgilerle bölünmüş kırmızı, mavi ve sarı renkli dikdörtgenler kullanarak güçlü bir görsel etki yaratmıştır (Lupton, 2014).

Bir diğer örnek, Coco Chanel'in moda tasarımlarında görülebilir. Chanel, siyah ve beyaz renklerin zıtlığını kullanarak zarif ve sofistike kıyafetler tasarlamıştır. Siyah ve beyazın bir arada kullanılması, kıyafetlerde hem klasik hem de modern bir görünüm yaratmıştır (Berger, 1972).

Zıtlıkların kullanımı, mimari tasarımlarda da önemli bir rol oynamaktadır. Frank Lloyd Wright'ın "Fallingwater" adlı eseri, doğal ve yapay unsurların bir arada kullanılmasıyla dikkat çeker. Wright, doğanın organik formlarını ve modern mimarinin geometrik şekillerini bir araya getirerek benzersiz bir yapı oluşturmuştur (Arnheim, 1974).

“Saul Bass”ın film afişleri, zıt renkler ve şekiller kullanılarak güçlü görsel ifadeler oluşturur. Bass'ın çalışmalarında zıtların birliği teorisi, görsel ilgiyi artırmak ve mesajı vurgulamak için ustalıkla uygulanır.

“Alexander McQueen”ın koleksiyonları, zıt materyallerin ve stillerin kombinasyonu ile dikkat çeker. McQueen'in tasarımlarında, yumuşak, sert dokuların birlikte kullanımı, ilgi çekici ve yaratıcı moda parçaları oluşturur (Bolton, 2011).

“Frank Gehry”nin yapıları, zıt formların ve malzemelerin birleşimiyle benzersiz ve dinamik tasarımlar sunar. Gehry'nin tasarımlarında, metal ve cam gibi zıt malzemelerin kullanımı, modern mimaride zıtların birliği teorisinin uygulamasını gösterir.

2. GÖRSEL TASARIM ALANINDA ZITLIK KULLANIMI

2.1.Görsel Tasarım

“Görsel tasarım”; estetik ve işlevselliği bir araya getirerek bilgi ve mesajları görsel unsurlar aracılığıyla iletme sanatıdır. Bu disiplin, “renkler”, “şekiller”, tipografi”, “görüntüler” ve “düzenlemeler” gibi çeşitli “görsel öğeleri” kullanarak etkili ve çekici tasarımlar oluşturmayı amaçlamaktadır. Görsel tasarım, grafik tasarım, web tasarımı, reklamcılık, yayıncılık ve kullanıcı arayüzü tasarımı gibi birçok alanda uygulanır (Carter, Day, & Meggs, 2012).

Görsel tasarımın temel amacı, izleyicinin dikkatini çekmek, mesajı net bir şekilde iletmek ve estetik bir deneyim sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, tasarımcılar “renk teorisi”, “kompozisyon”, “tipografi” ve “görsel hiyerarşi” gibi temel ilkeleri kullanarak “dengeli ve uyumlu” tasarımlar oluştururlar. Renkler, izleyicinin duygusal tepkilerini yönlendirmek için kullanılırken; tipografi, metinlerin okunabilirliğini ve anlamını artırır. “Görsel hiyerarşi” ise, izleyicinin dikkatini çekerek önemli bilgilerin ön plana çıkmasını sağlar (Lupton, 2014).

Görsel tasarım, sadece estetik bir değer sunmakla kalmaz, aynı zamanda işlevselliği de ön planda tutar. Kullanıcı deneyimini iyileştirmek, bilgi akışını düzenlemek ve kullanıcıların etkileşimde bulunmasını kolaylaştırmak için görsel tasarım ilkeleri uygulanır. Örneğin, web tasarımında kullanıcı dostu arayüzler oluşturmak için görsel tasarım ilkeleri kullanılır. Bu sayede, ziyaretçiler web sitelerinde daha rahat gezinir ve aradıkları bilgilere kolayca ulaşır (Ambrose & Harris, 2011).

Görsel tasarımın bir diğer önemli yönü, kültürel ve sosyal bağlamları dikkate almasıdır. Tasarımlar, hedef kitleye uygun olarak kültürel ve sosyal normlara göre şekillendirilir. Bu, tasarımların daha etkili ve anlamlı olmasını sağlar. Örneğin, bir reklam kampanyasında kullanılan görsel unsurlar, hedef kitlenin kültürel değerlerine ve beklentilerine uygun olarak seçilir (Berger, 1972).

Görsel tasarım, estetik ve işlevselliği bir araya getirerek bilgi ve mesajları etkili bir şekilde iletme sanatıdır. Renkler, şekiller, tipografi ve düzenlemeler gibi görsel unsurlar kullanılarak dengeli ve uyumlu tasarımlar oluşturulur. Görsel tasarım, kullanıcı deneyimini iyileştirir, bilgi akışını düzenler ve kültürel bağlamları dikkate alarak hedef kitleye uygun tasarımlar sunar (Carter, Day, & Meggs, 2012).

2.2. Görsel Tasarımda “Renk Teorisi” ve “Temel Grafik Tasarım İlkeleri”

Görsel tasarım, estetik ve işlevselliği bir araya getirerek bilgi ve mesajları görsel unsurlar aracılığıyla iletme sanatıdır. Bu disiplin, renkler, şekiller, tipografi, görüntüler ve düzenlemeler gibi çeşitli görsel öğeleri kullanarak etkili ve çekici tasarımlar oluşturmayı amaçlar. Görsel tasarım, grafik tasarım, web tasarımı, reklamcılık, yayıncılık ve kullanıcı arayüzü tasarımı gibi birçok alanda uygulanır (Carter, Day, & Meggs, 2012).

2.2.1. Renk Teorisi

“Renk teorisi”, renklerin nasıl etkileştiğini ve bir araya geldiklerinde nasıl algılandıklarını inceleyen bir disiplindir. Renk teorisi, tasarımcıların renkleri etkili bir şekilde kullanarak görsel ilgiyi artırmalarına ve duygusal tepkiler yaratmalarına yardımcı olmaktadır. Renk çarkı, renk teorisinin temel araçlarından biridir ve ana renkler (kırmızı, mavi, sarı), ara renkler (turuncu, yeşil, mor) ve ara tonlar (sarı-yeşil, mavi-yeşil, kırmızı-mor) gibi renklerin düzenlenmesini sağlamaktadır (Lupton, 2014).

“Renk teorisinde “tamamlayıcı renkler”, renk çarkında birbirinin karşısında yer alan renklerdir ve birlikte kullanıldıklarında güçlü bir “kontrast” yaratmaktadır. Analog renkler ise, renk çarkında yan yana bulunan renklerdir ve birlikte kullanıldıklarında uyumlu ve sakin bir görünüm sağlamaktadırlar (Ambrose & Harris, 2011).

Renklerin psikolojik etkileri de renk teorisinin önemli bir parçasıdır. Renkler, izleyicinin duygusal tepkilerini yönlendirebilir ve belirli bir atmosfer yaratabilir. Örneğin, kırmızı renk enerji ve tutku hissi uyandırırken, mavi renk sakinlik ve güven hissi yaratır. Bu nedenle, tasarımcılar renkleri seçerken hedef kitlelerinin duygusal tepkilerini dikkate almalıdır (Berger, 1972).

2.2.2. Temel Grafik Tasarım İlkeleri

Grafik tasarım, görsel iletişimde etkili ve estetik tasarımlar oluşturmak için belirli ilkeleri takip eder. Bu ilkeler, tasarımların dengeli, uyumlu ve işlevsel olmasını sağlar. İşte temel grafik tasarım ilkeleri:

- Denge: Tasarımda denge, görsel unsurların düzenlenmesiyle sağlanır. Simetrik denge, unsurların eşit dağılımını ifade ederken, asimetrik

denge, farklı unsurların dengeli bir şekilde yerleştirilmesini sağlar (Carter, Day, & Meggs, 2012).

- Görsel Hiyerarşi: Tasarımda önemli bilgilerin ön plana çıkmasını sağlamaktadır. İzleyicinin gözünü yönlendirir ve dikkatini belirli noktalara çeker. Bu, “metin boyutu”, “renk” ve “konum” gibi unsurların kullanımıyla sağlanmaktadır (Lupton, 2014).
- Kontrast: Tasarımda farklı unsurların bir araya getirilmesiyle güçlü bir görsel etki yaratır. Renk, şekil, boyut ve doku gibi unsurlar arasındaki kontrast, tasarımların daha dikkat çekici olmasını sağlar (Ambrose & Harris, 2011).
- Tekrar: Tasarımda tutarlılık ve uyum yaratır. Belirli unsurların tekrar edilmesi, tasarımın bütünlüğünü sağlar ve izleyicinin gözünde tanıdık bir yapı oluşturur (Berger, 1972).
- Hizalama: Tasarımda düzen ve düzenlilik sağlar. Görsel unsurların hizalanması, tasarımın daha profesyonel ve düzenli görünmesini sağlar (Carter, Day, & Meggs, 2012).
- Yakınlık: “Yakınlık” ilgili unsurların bir arada gruplandırılmasıyla tasarımda anlam ve düzen yaratmaktadır. Bu, izleyicinin bilgiyi daha kolay anlamasını sağlar (Lupton, 2014).

Bu temel grafik tasarım ilkeleri, tasarımcıların etkili ve estetik tasarımlar oluşturmasına yardımcı olur. Renk teorisi ve grafik tasarım ilkelerinin birlikte kullanılması, görsel iletişimde güçlü ve etkileyici tasarımlar yaratır.

2.2.3. “Kontrast Kullanılan Ünlü Grafik Tasarımcıları ve Tasarımlar

Kontrast, grafik tasarımda farklı unsurların bir araya getirilmesiyle güçlü bir görsel etki yaratır. İşte kontrast kullanılarak yapılmış bazı ünlü grafik tasarımlar:

1. Piet Mondrian'ın "Kompozisyon II": Mondrian, siyah çizgilerle bölünmüş kırmızı, mavi ve sarı renkli dikdörtgenler kullanarak güçlü bir görsel etki yaratmıştır. Bu eser, zıt renklerin ve geometrik şekillerin bir arada kullanılmasıyla dikkat çeker (Lupton, 2014).
2. Coca-Cola Logosu: Coca-Cola'nın kırmızı ve beyaz renkleri, markanın tanınabilirliğini artıran güçlü bir kontrast oluşturur. Bu renk kombinasyonu, markanın enerjik ve canlı imajını yansıtır (Carter, Day, & Meggs, 2012).
3. Apple'ın "Think Different" Kampanyası: Apple'ın siyah ve beyaz renkleri kullanarak oluşturduğu minimalist tasarımlar, markanın

yenilikçi ve modern imajını pekiştirir. Bu kampanya, zıt renklerin etkili kullanımına güzel bir örnektir (Berger, 1972).

4. Barbara Kruger'ın Sanat Eserleri; Kruger, “siyah”, “beyaz” ve “kırmızı” renkleri kullanarak güçlü mesajlar veren grafik tasarımlar oluşturur. Bu renk kombinasyonu, eserlerinin dikkat çekici ve etkileyici olmasını sağlar (Arnheim, 1974).

Bu örnekler, kontrastın grafik tasarımda nasıl etkili bir şekilde kullanılabileceğini göstermektedir. Kontrast, tasarımların daha dikkat çekici ve etkileyici olmasını sağlar.

2.3. Grafik Tasarımda Kullanılan Zıt Renkler ve Renklerin Uyumunu

Grafik tasarım, görsel iletişimde etkili ve estetik tasarımlar oluşturmak için renklerin dikkatli ve bilinçli bir şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. “Renk teorisi”, tasarımcıların renkleri nasıl kullanacaklarını ve bir araya getireceklerini anlamalarına yardımcı olmaktadır. “Zıt renkler” ve “renklerin uyumu”, grafik tasarımda “güçlü bir görsel etki” yaratmanın temel araçlarından (Carter, Day, & Meggs, 2012).

2.3.1. Zıt Renkler

Zıt renkler, renk çarkında birbirinin karşısında yer alan renklerdir. Bu renkler, birlikte kullanıldıklarında güçlü bir kontrast yaratır ve izleyicinin dikkatini çeker. Örneğin, kırmızı ve yeşil, mavi ve turuncu, sarı ve mor gibi renkler zıt renklerdir. Zıt renklerin kullanımı, tasarımlarda dinamik ve enerjik bir görünüm sağlar (Lupton, 2014).

Zıt renklerin kullanımı, sadece estetik bir değer sunmakla kalmaz, aynı zamanda belirli mesajları ve duyguları iletme için de kullanılır. Örneğin, kırmızı ve yeşil renklerin bir arada kullanılması, genellikle enerji ve canlılık hissi uyandırır. Bu renk kombinasyonu, özellikle reklamcılık ve pazarlama materyallerinde dikkat çekici ve etkileyici bir etki yaratmak için kullanılır (Ambrose & Harris, 2011).

Yılbaşı süslemelerinde kırmızı ve yeşilin bir arada kullanılması, güçlü bir “zıtlık” yaratarak hem canlı hem de dengeli bir görünüm sağlamaktadır. “Kırmızı”, sıcak, enerjik ve tutkulu bir renktir, “yeşil” ise sakinleştirici, huzur verici ve doğal bir renktir. “Kırmızı”, dikkat çekici ve çarpıcı bir etki yaratırken, “yeşil” bu etkiyi dengeleyerek yatıştırıcı bir rol oynar. “Mavi ve Turuncu”

“Mavi” serin, huzurlu ve dingin bir renkten “turuncu” enerjik, sıcak ve canlı bir renktir. Bu “zıt” renkler bir arada kullanıldığında “enerjik ve cesur bir his” yaratmaktadır. “Turuncu ve mavi” renk kombinasyonu, genellikle günbatımının renk tonlarını yansıtmaktadır. Modern iç mekân tasarımlarında “turuncu ve mavinin” birlikte kullanılması, mekâna hem enerji hem de denge kazandırır. Bu renk kombinasyonu, odanın canlı ve dengeli bir atmosferde olmasını sağlar. Örnek: Moda tasarımında sarı ve mor kombinasyonları, kıyafetlerin dikkat çekici ve sofistike görünmesini sağlamaktadır.

2.3.2. Renklerin Uyumu

Bir tasarımda kullanılan renklerin birbiriyle olan ilişkisini ve etkileşimini ifade etmektedir. “Renk uyumu”, tasarımların “dengeli”, “uyumlu” ve “estetik” bir görünüm kazanmasını sağlamaktadır. Renk uyumunu sağlamak için çeşitli yöntemler ve kurallar vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- “Analog Renkler”: Renk çarkında yan yana bulunan renklerdir. Bu renkler, birlikte kullanıldıklarında uyumlu ve sakin bir görünüm sağlarlar. Örneğin, “mavi”, “mavi-yeşil” ve “yeşil” renkler analog renklerdir. Analog renklerin kullanımı, tasarımlarda “huzur ve denge” hissi yaratmaktadır (Berger, 1972).
- “Tamamlayıcı Renkler”: Renk çarkında birbirinin karşısında yer alan renklerdir. Bu renkler, birlikte kullanıldıklarında “güçlü bir kontrast” yaratır ve izleyicinin dikkatini çekmektedir. Örneğin, “kırmızı ve yeşil”, “mavi ve turuncu” renkler tamamlayıcı renklerdir. “Tamamlayıcı renklerin” kullanımı, tasarımlarda dinamik ve enerjik bir görünüm sağlamaktadır (Carter, Day, & Meggs, 2012).
- “Üçlü Renk Kombinasyonları”: Renk çarkında eşit aralıklarla yer alan üç rengin bir arada kullanılmasıyla oluşturulmaktadır. Bu renk kombinasyonları, tasarımlarda “dengeli ve uyumlu” bir görünüm sağlamaktadır. Örneğin, “kırmızı”, “sarı ve mavi renkler” “üçlü renk” kombinasyonlarıdır. “Üçlü renk” kombinasyonlarının kullanımı, tasarımlarda “canlı ve dinamik” bir etki yaratmaktadır (Lupton, 2014).
- “Monokromatik Renkler”: Aynı rengin farklı tonlarının bir arada kullanılmasıyla oluşturulmaktadır. Bu renk kombinasyonu, tasarımlarda “sade ve uyumlu” bir görünüm sağlamaktadır. Monokromatik renklerin kullanımı, özellikle minimalist tasarımlarda tercih edilmektedir (Ambrose & Harris, 2011).

2.3.3. Renklerin Psikolojik Etkileri

Renklerin “psikolojik etkileri” grafik tasarımda önemli bir rol oynamaktadır. “Renkler”, izleyicinin duygusal tepkilerini yönlendirebilir ve belirli bir atmosfer yaratabilir. Örneğin, “kırmızı” renk “enerji ve tutku” hissi uyandırırken, “mavi” renk “sakinlik ve güven” hissi yaratmaktadır. Bu nedenle, tasarımcılar renkleri seçerken hedef kitlelerinin duygusal tepkilerini dikkate almalıdır (Berger, 1972).

“Renklerin psikolojik etkileri” kültürel ve sosyal bağlamlara göre de değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin, batı kültüründe “beyaz” renk “saflık ve masumiyet” anlamına gelirken, bazı doğu kültürlerinde “beyaz” renk “yas ve ölümle” ilişkilendirilir. Bu nedenle, tasarımcılar renkleri seçerken “hedef kitlelerinin kültürel ve sosyal” bağlamlarını da göz önünde bulundurmalıdır (Carter, Day, & Meggs, 2012).

2.3.4. “Zıt” renklerde uyum

Zıt renklerin birlikte kullanımı tasarıma yüksek “kontrastlık ve canlılık” katmaktadır. Ancak, bu renkleri tasarımda kullanırken dikkatli olunmalıdır; aşırı zıt renk kullanımı göz yorgunluğu ve rahatsız edici bir görünüme yol açabilmektedir. Zıt renklerin doğru kullanımı, tasarımda dengeli ve sağlıklı sonuçlar sağlar.

Zıt renkler, tasarımcıların dikkat çekici ve yaratıcı tasarımlar oluşturmak için kullanabilecekleri güçlü bir yoldur. Bu renkler, yüksek kontrast yaratarak cesur ve ilginç görsel etkiler sağlarlar. Doğru kullanıldığında, zıt renkler dengeli ve estetik bir sonuç verir.

Görsel 1. Aydınlatma

Piet Mondrian'ın eserleri “kırmızı, mavi ve sarı” gibi temel renkleri siyah çizgilerle ayırarak zıtlık yaratmıştır. Mondrian'ın "Composition with Red, Blue and Yellow" (1930) isimli çalışması bu zıtlığın başarılı bir örneğidir. Mondrian, tamamlayıcı renkleri ustalıkla kullanarak görsel denge ve uyum oluşturmuştur (Blotkamp, 2001).

2.3.5. Işık ve gölge kullanımı

Işık ve gölge, görsel tasarımda zıtlık yaratmak için önemli araçlardır. “Işık ve gölge” kullanımı, tasarımlarda derinlik, hacim ve dramatik etki yaratır. Bu teknikler, objelerin üç boyutlu görünmesini sağlar ve görsel ilgiyi artırır (Arnheim, 1974).

“Aydınlık ve karanlık” bölgeler arasındaki “kontrastlık” nesnelerin daha “belirgin ve etkileyici” görünmesini sağlamaktadır. Işık kaynaklarının doğru ve etkin şekilde kullanımı görsel tasarımlarda güçlü bir “zıtlık” oluşmasını sağlayacaktır.

“Gölgeleme teknikleri” nesnelerin hacim ve derinlik kazanmasını sağlamaktadır. Gölge kullanımı, tasarımlarda dramatik bir etki yaratır ve izleyicinin dikkatini çekmektedir.

Örnek: Caravaggio'nun eserlerinde, ışık ve gölge kullanımı (chiaroscuro) teknikleri, nesnelerin ve figürlerin dramatik bir şekilde vurgulanmasını sağlar.

Kompozisyon ve denge, görsel tasarımda zıtlık yaratmanın en önemli unsurlarındandır. Farklı elemanların bir arada kullanılarak doğru şekilde dengelenmesi, tasarımların estetik değerini artırır ve izleyicinin dikkatini çeker (Lupton, 2010).

- Simetrik ve Asimetrik Denge: “Simetrik denge”, elemanların aynalanarak düzenlenmesiyle sağlanır ve düzenli bir görünüm oluşturur. “Asimetrik denge” farklı elemanların dengeli bir şekilde yerleştirilmesiyle sağlanır ve dinamik bir kompozisyon yaratır.
- Odak Noktası: Kompozisyonda belirgin bir odak noktası yaratmak, izleyicinin dikkatini belirli bir alana yönlendirir. Odak noktasının etrafında kullanılan zıtlıklar, görsel ilgiyi artırır.
- Hiyerarşi: Görsel hiyerarşi, tasarımda önemli elemanların vurgulanmasını sağlar. Farklı boyutlar, renkler ve yerleşimler kullanılarak zıtlık yaratılır ve hiyerarşi sağlanır.

Rembrandt'ın portrelerinde ışık ve gölge kullanımı, karakterlerin yüz ifadelerini ve duygularını derinlemesine yansıtmak için kullanılmıştır. Rembrandt'ın "The Night Watch" (1642) adlı eseri, ışık ve gölge (chiaroscuro) kullanımının çarpıcı bir örneğidir. Bu teknikle figürleri ön plana çıkararak izleyicinin dikkatini çekmesini sağlar (Clark, 1966).

Görsel 2. Işık ve Gölge

2.3.6. Kompozisyon ve denge

Görsel tasarımda kompozisyon, çeşitli elemanların düzenlenmesi ve bu düzenlemeyle estetik denge sağlanmasıdır. Simetrik ve asimetrik denge, tasarımda zıtlık yaratmanın iki önemli yoludur.

Salvador Dalí'nin "The Persistence of Memory" (1931) adlı eseri, "asimetrik dengeyi" ve "zıtlıkları" kullanarak "güçlü bir görsel etki" yaratmaktadır. Eserdeki eriyen saatler, doğaüstü bir ortamda yerleştirilmiş ve izleyicinin dikkatini çekmek için "zıt şekiller" ve "dokular" kullanılmıştır (Bradley, 1993).

2.3.7. Grafik tasarımda "zıtlık"

Grafik tasarımda kullanılan "zıtlık" "gönderilen mesajın" etkisini "güçlendirmek" ve görsel ilgiyi artırmak için kullanılan önemli bir tekniktir (Lupton & Phillips, 2015). Tasarım elemanları arasındaki farklılıklardan oluşan "zıtlık" izleyicinin dikkatini çekmek ve belirli mesajların öne çıkarılması amacıyla kullanılmaktadır

Türleri:

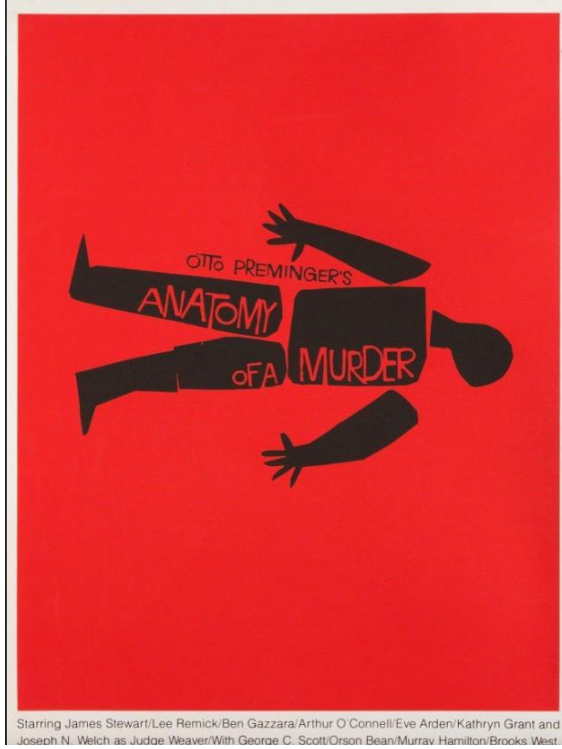
- **Renk Zıtlığı:** Renk zıtlığı, genellikle sıcak ve soğuk renklerin veya tamamlayıcı renklerin birlikte kullanılmasıyla oluşturulur. Örneğin:

“kırmızı ve yeşil, mavi ve turuncu” gibi renk çiftleri güçlü bir “zıtlık” yaratır ve bu da tasarımın belirli öğelerini öne çıkarır (Lidwell, Holden, & Butler, 2010).

- Ton Zıtlığı: Ton zıtlığı, açık ve koyu renklerin bir arada kullanılmasıyla elde edilir. Bu yöntem, genellikle metinlerin okunabilirliğini artırmak için kullanılır (Dondis, 1973). Örneğin, koyu bir arka planda açık renkte bir metin, metnin daha belirgin olmasını sağlar
- Şekil ve Form Zıtlığı: Farklı şekillerin ve formların bir arada kullanılmasıyla “şekil ve form” zıtlığı oluşmaktadır. Örneğin, “yuvarlak ve köşeli” şekillerin bir arada kullanılmasıyla izleyicinin dikkati daha fazla çekilebilecek ve tasarımın dinamikliğini arttıracaktır (Meggs, 1992).
- Büyüklük Zıtlığı: Büyük ve küçük öğelerin birlikte kullanılmasıyla “büyüklük zıtlığı” elde edilir. Bu teknik “görsel hiyerarşi” oluşturmakla birlikte önemli bilgileri vurgulamak amacıyla kullanılmaktadır (Ambrose & Harris, 2011).

Zıtlık, tasarımın çeşitli alanlarında kullanılır. Afişler, broşürler, web sayfaları ve dergiler gibi birçok farklı medya türünde, zıtlık kullanılarak görsel ilginin artırılması ve verilmek istenilen mesajlar daha etkili bir şekilde alıcıya iletilebilmektedir (Wheeler, 2017).

Saul Bass'ın "Anatomy of a Murder" (1959) film afişi, siyah beyaz kontrast ve sade şekillerle güçlü bir görsel zıtlık oluşturur. Bass'ın minimalist yaklaşımı, zıt renkler ve şekiller kullanarak dikkat çekici ve ikonik bir tasarım yaratır (Heller & Chwast, 2008).

Görsel 3. Anatomu of Murder Afiş Örneği

3. MODA TASARIMINDA ZITLIK

3.1. Moda Tasarım

Moda tasarımı, giysi ve aksesuarların estetik, işlevsel ve kültürel değerlerini öz önünde bulundurarak yaratılması sürecidir. Bu disiplin, sanat ve zanaatın birleşimi olarak kabul edilir ve tasarımcıların yaratıcı vizyonlarını, teknik becerilerini ve kültürel duyarlılıklarını bir araya getirir. Moda tasarımı, bireylerin kimliklerini ifade etmelerine, sosyal statülerini yansıtmalarına ve estetik zevklerini sergilemelerine olanak tanır (Black, 2012).

“Moda tasarımı” süreci, konsept geliştirme, tasarım çizimleri, “kumaş” ve “malzeme” seçimi, “kalıp oluşturma”, “dikim” ve “sonlandırma” aşamalarını içermektedir. Tasarımcılar, moda trendlerini, tüketici ihtiyaçlarını ve kültürel etkileri dikkate alarak yenilikçi ve özgün tasarımlar yaratırlar. Moda tasarımı, sadece giysi ve aksesuarların estetik değerini değil, aynı zamanda işlevselliğini ve rahatlığını da göz önünde bulundurur (Gale & Kaur, 2004).

“Moda tasarımı”, tarih boyunca farklı kültürlerde ve dönemlerde çeşitli anlamlar ve işlevler yüklenmiştir. Örneğin, Rönesans döneminde “moda”, “sosyal statüyü ve zenginliği” yansıtan bir araç olarak kullanılmıştır. 20. yüzyılda ise “moda”, “bireysel kimlik ve özgürlük” ifadesi olarak önem kazanmıştır. Günümüzde “moda tasarımı”, küresel bir endüstri haline gelmiş ve kültürel çeşitliliği, teknolojik yenilikleri ve sürdürülebilirlik ilkelerini içeren geniş bir yelpazede faaliyet göstermektedir (Steele, 1998).

“Moda tasarımı”, aynı zamanda sosyal ve kültürel değişimlerin bir yansımasıdır. Tasarımcılar, toplumsal normları, cinsiyet rollerini ve kültürel kimlikleri sorgulayan ve yeniden tanımlayan tasarımlar yaratırlar. Bu bağlamda, moda tasarımı, sadece estetik bir ifade aracı değil, aynı zamanda toplumsal değişim ve dönüşümün bir aracı olarak da görülmektedir (Entwistle, 2000).

Moda tasarımı, yaratıcı süreçlerin yanı sıra teknik bilgi ve becerileri de gerektirir. Tasarımcılar, kumaşların özelliklerini, dikiş tekniklerini ve üretim süreçlerini bilmelidir. Ayrıca, moda endüstrisinin dinamiklerini, pazarlama stratejilerini ve tüketici davranışlarını anlamak da önemlidir. Bu nedenle, moda tasarımı, hem sanatsal hem de ticari bir disiplin olarak kabul edilir (Jackson & Shaw, 2006).

3.2. Moda Tasarımında Zıtlık

Moda tasarımında zıtlık kullanımı, estetik ve işlevsellik yaratmanın önemli bir aracıdır. Zıtlıklar, renkler, dokular, şekiller ve stiller gibi çeşitli unsurlar arasında bulunabilir ve tasarımlarda güçlü bir görsel etki yaratır. Zıtlıkların kullanımı, tasarımların daha dikkat çekici, dinamik ve ilgi çekici olmasını sağlar (Black, 2012).

- **Renk Zıtlıkları:** Moda tasarımında en yaygın kullanılan zıtlık türlerinden biridir. “Siyah” ve “beyaz”, “kırmızı” ve “yeşil”, “mavi” ve “turuncu” gibi “zıt renkler” birlikte kullanıldıklarında güçlü bir “kontrast” yaratmaktadır ve izleyicinin dikkatini çekmektedir. “Renk zıtlıkları” tasarımlarda “enerji” ve “canlılık” hissi uyandırmaktadır. Örneğin, siyah ve beyaz renklerin bir arada kullanılması, klasik ve sofistike bir görünüm yaratırken; kırmızı ve yeşil renklerin bir arada kullanılması, dinamik ve enerjik bir etki yaratmaktadır (Gale & Kaur, 2004).
- **Doku Zıtlıkları:** Moda tasarımında “derinlik” ve ilgi yaratmak için kullanılır. Pürüzsüz ve dokulu yüzeylerin bir arada kullanılması, tasarımlara zenginlik ve karmaşıklık katmaktadır. Örneğin, ipek ve deri gibi farklı dokuların bir arada kullanılması, tasarımlarda hem görsel hem de dokunsal bir kontrast yaratır. Bu tür zıtlıklar, kıyafetlerin ve aksesuarların daha dikkat çekici ve ilgi çekici olmasını sağlar (Steele, 1998).
- **Şekil ve Siluet Zıtlıkları:** Moda tasarımında “dinamik” ve ilgi çekici kompozisyonlar oluşturmak için kullanılmaktadır. “Köşeli” ve “yuvarlak” şekillerin bir arada kullanılması, tasarımlara hareket ve denge katmaktadır. Örneğin, geniş ve hacimli eteklerin dar ve vücuda oturan üstlerle kombinlenmesi, tasarımlarda güçlü bir görsel etki yaratmaktadır. Bu tür zıtlıklar, kıyafetlerin ve aksesuarların daha dinamik ve ilgi çekici olmasını sağlar (Entwistle, 2000).
- **Stil Zıtlıkları:** Stil zıtlıkları, moda tasarımında farklı tarzların bir arada kullanılmasıyla oluşturulur. Klasik ve modern, sportif ve şık gibi zıt stillerin bir arada kullanılması, tasarımlarda yenilikçi ve özgün bir görünüm yaratır. Örneğin, klasik bir blazer ceket ile modern ve sportif bir pantolonun kombinlenmesi, tasarımlarda hem şıklık hem de rahatlık sağlar. Bu tür zıtlıklar, kıyafetlerin ve aksesuarların daha ilgi çekici ve yenilikçi olmasını sağlar (Jackson & Shaw, 2006).

3.2.1. Zıtlıkların Psikolojik ve Kültürel Etkileri

Zıtlıkların kullanımı, moda tasarımında sadece estetik bir değer sunmakla kalmaz, aynı zamanda belirli mesajları ve duyguları iletmek için de kullanılır. Renklerin, dokuların, şekillerin ve stillerin zıtlıkları, izleyicinin duygusal tepkilerini yönlendirebilir ve belirli bir atmosfer yaratabilir. Örneğin, siyah ve beyaz renklerin bir arada kullanılması, hem güç ve otorite hem de saflık ve masumiyet hissi uyandırabilir. Bu nedenle, tasarımcılar zıtlıkları kullanırken hedef kitlelerinin duygusal tepkilerini ve kültürel bağlamlarını dikkate almalıdır (Black, 2012).

Genel anlamda bakacak olursak; moda tasarımında zıtlık kullanımı, estetik ve işlevsellik yaratmanın önemli bir aracıdır. Renk, doku, şekil ve stil zıtlıkları, tasarımların daha dikkat çekici, dinamik ve ilgi çekici olmasını sağlar. Zıtlıkların psikolojik ve kültürel etkileri dikkate alınarak yapılan tasarımlar, izleyicinin duygusal tepkilerini yönlendirir ve belirli bir atmosfer yaratır. Bu nedenle, moda tasarımında zıtlıkların dikkatli ve bilinçli bir şekilde kullanılması, başarılı ve etkileyici tasarımlar oluşturmanın anahtarıdır (Gale & Kaur, 2004; Steele, 1998; Entwistle, 2000; Jackson & Shaw, 2006).

3.2.2. Moda Tasarımında Renk Kombinasyonlarında Zıtlık Kullanan Ünlü Tasarımcılar ve Tasarımları

Moda tasarımında renk kombinasyonları, estetik ve işlevsellik yaratmanın temel araçlarından biridir. Renklerin dikkatli ve bilinçli bir şekilde kullanılması, tasarımların daha çekici, dinamik ve ilgi çekici olmasını sağlar. Renk teorisi, tasarımcıların renkleri nasıl kullanacaklarını ve bir araya getireceklerini anlamalarına yardımcı olur.

“Moda tasarımında zıtlık”, podyumlarda, dergi çekimlerinde ve günlük giyim koleksiyonlarında sıkça kullanılmaktadır. Özellikle podyum gösterilerinde, tasarımcılar zıtlık kullanarak koleksiyonlarının görsel etkisini artırarak izleyenlerin dikkatini çeker (Craik, 2009).

Moda tasarımında zıtlık, kıyafet ve aksesuarların görsel ilgisini artırmak, belirli mesajları vurgulamak ve yenilikçi tasarımlar yaratmak için etkili bir tekniktir. Renk, materyal ve stil zıtlıkları kullanılarak tasarımlar hem estetik açıdan zenginleştirilir hem de kullanıcıların dikkatini çeker (Blackman, 2008).

Moda tasarımında zıtlık kullanan bazı ünlü tasarımcılar ve tasarımlarından örnekler:

Yves Saint Laurent: Yves Saint Laurent, 1965 yılında tasarladığı "Mondrian Elbisesi" ile zıt renklerin kullanımını mükemmel bir şekilde sergilemiştir. Bu elbise, siyah çizgilerle bölünmüş kırmızı, mavi ve sarı renkli dikdörtgenlerden oluşur. Saint Laurent, bu tasarımıyla modern sanat ve moda arasındaki bağı güçlendirmiştir (Berger, 1972).

Coco Chanel: "Chanel" "siyah" ve "beyaz" renklerin zıtlığını kullanarak "zarif" ve "sofistik"e kıyafetler tasarlamıştır. Chanel'in "Küçük Siyah Elbise" tasarımı, moda dünyasında klasikleşmiş ve zamansız bir parça haline gelmiştir. "Siyah" ve "beyazın" bir arada kullanılması, kıyafetlerde hem klasik hem de modern bir görünüm yaratmaktadır (Steele, 1998).

Coco Chanel'in siyah ve beyaz kombinasyonları, moda dünyasında zıtlıkların klasik ve şık bir kullanımını temsil eder. Chanel'in tasarımları, zıt renklerin bir arada kullanımıyla zamansız ve zarif bir stil yaratır (Madsen, 1990).

Görsel 4. Siyah Elbise

Alexander McQueen: Alexander McQueen, tasarımlarında zıtlıkları kullanarak dramatik ve etkileyici koleksiyonlar yaratmıştır. McQueen'in 2010 İlkbahar/Yaz koleksiyonunda, siyah ve beyaz renklerin yanı sıra farklı dokuların ve şekillerin zıtlığı dikkat çekmektedir. Bu koleksiyon, McQueen'in yenilikçi ve cesur tasarım anlayışını yansıtır (Bolton, 2011).

Vivienne Westwood: Vivienne Westwood, punk ve yeni dalga modasını ana akıma taşıyan tasarımlarıyla tanınır. Westwood, zıt renkler, dokular ve stiller kullanarak dikkat çekici ve provokatif tasarımlar yaratmıştır. Özellikle

1981 yılında tasarladığı "Pirate Collection" adlı koleksiyonunda, zıtlıkların kullanımını belirgin bir şekilde görmektedir (Wilcox, 2004).

Jean-Paul Gaultier: Jean-Paul Gaultier, tasarımlarında zıtlıkları kullanarak cinsiyet normlarını ve toplumsal beklentileri sorgulamıştır. Gaultier'in 1984 yılında tasarladığı "Conical Bra" adlı parça, kadınsı ve erkeksi unsurların zıtlığını bir araya getirir. Bu tasarım, Madonna tarafından giyildiğinde ikonik hale gelmiştir (Madsen, 1990).

Moda tasarımcısı Diane von Fürstenberg'in ikonik sarı ve mor desenli elbisesi, tamamlayıcı renklerin güçlü kontrastını kullanarak dikkat çekici ve unutulmaz bir tasarım oluşturmuştur (Fogg, 2013).

Nötr renklerin (siyah, beyaz, gri) canlı renklerle (kırmızı, mavi, sarı) kombinasyonu, zıtlık yaratarak tasarımlarda denge ve ilgi oluşturur.

Chanel'in siyah ve beyaz kombinasyonları, markanın klasik ve zarif stilini yansıtırken, kırmızı detaylar tasarımlara enerji ve hareket katar (Madsen, 1990).

3.3. Moda Tasarımında Doku ve Malzeme Çeşitliliği

Moda tasarımında doku ve malzeme çeşitliliği, giysi ve aksesuarların estetik, işlevsel ve duygusal değerlerini belirleyen önemli unsurlardır. Doku ve malzeme seçimi, tasarımın genel görünümünü, hissini ve performansını etkiler. Moda tasarımcıları, farklı dokular ve malzemeler kullanarak yenilikçi ve özgün tasarımlar yaratırlar (Black, 2012).

3.3.1. Doku Çeşitliliği

“Doku” bir malzemenin yüzey özelliklerini ifade etmektedir ve “görsel” ve “dokunsal” bir deneyim sunmaktadır. Moda tasarımında kullanılan dokular, pürüzsüz, kabarık, parlak, mat, sert veya yumuşak olabilir. Dokular, giysilerin ve aksesuarların estetik değerini artırır ve tasarımlara derinlik ve ilgi katar. Örneğin, ipek gibi pürüzsüz ve parlak dokular, lüks ve zarafet hissi uyandırırken; yün gibi kabarık ve yumuşak dokular, sıcaklık ve rahatlık hissi yaratır (Gale & Kaur, 2004).

3.3.2. Malzeme Çeşitliliği

Moda tasarımında kullanılan malzemeler, doğal ve sentetik olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. “Doğal malzemeler” bitkisel veya hayvansal kaynaklardan elde edilirken; “sentetik malzemeler” kimyasal işlemlerle üretilmektedir. Her iki malzeme türü de farklı özelliklere ve avantajlara sahiptir.

- Doğal Malzemeler: Pamuk, yün, ipek ve keten gibi doğal malzemeler, nefes alabilirlik, yumuşaklık ve dayanıklılık gibi özellikleriyle bilinir. Bu malzemeler, genellikle rahat ve sağlıklı giysiler üretmek için kullanılır. Örneğin, pamuklu kumaşlar, yaz aylarında serinlik sağlarken; yünlü kumaşlar, kış aylarında sıcaklık sağlar (Steele, 1998).
- Sentetik Malzemeler: Polyester, naylon, akrilik ve spandeks gibi sentetik malzemeler, dayanıklılık, esneklik ve suya dayanıklılık gibi özellikleriyle bilinir. Bu malzemeler, genellikle spor giyim ve dış giyim gibi işlevsel giysiler üretmek için kullanılır. Sentetik malzemeler, ayrıca renk ve desen çeşitliliği sunar ve kolay bakım gerektirir (Jackson & Shaw, 2006).

3.3.3. Doku ve Malzeme Seçiminin Önemi

Doku ve malzeme seçimi, moda tasarımında estetik ve işlevsellik açısından büyük önem taşır. Doğru doku ve malzeme seçimi, giysilerin ve aksesuarların görünümünü, hissini ve performansını etkiler. Tasarımcılar, doku ve malzeme seçiminde, tasarımın amacını, hedef kitlesini ve kullanım alanını dikkate almalıdır. Örneğin, bir gece elbisesi tasarlarlarken, lüks ve zarif bir görünüm sağlamak için ipek veya saten gibi parlak ve pürüzsüz dokular tercih edilebilir. Spor giyim tasarlarlarken ise, esneklik ve dayanıklılık sağlamak için “polyester” veya “spandeks” gibi sentetik malzemeler kullanılabilir (Black, 2012).

3.3.4. Sürdürülebilirlik ve Yenilikçilik

Günümüzde moda tasarımında sürdürülebilirlik ve yenilikçilik, doku ve malzeme seçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Tasarımcılar, çevre dostu ve geri dönüştürülebilir malzemeler kullanarak sürdürülebilir moda tasarımları yaratmaya çalışmaktadır. Ayrıca, yeni teknolojiler ve malzemeler kullanarak yenilikçi ve işlevsel tasarımlar geliştirmektedirler. Örneğin, organik pamuk,

bambu ve geri dönüştürülmüş polyester gibi sürdürülebilir malzemeler, moda endüstrisinde giderek daha fazla kullanılmaktadır (Gale & Kaur, 2004).

Moda tasarımında doku ve malzeme çeşitliliği, giysi ve aksesuarların estetik, işlevsel ve duygusal değerlerini belirleyen önemli unsurlardır. Doğru doku ve malzeme seçimi, tasarımların genel görünümünü, hissini ve performansını etkiler. Sürdürülebilirlik ve yenilikçilik, doku ve malzeme seçiminde giderek daha önemli hale gelmektedir. Moda tasarımcıları, farklı dokular ve malzemeler kullanarak yenilikçi ve özgün tasarımlar yaratır (Black, 2012; Gale & Kaur, 2004; Steele, 1998; Jackson & Shaw, 2006).

Moda tasarımında “doku ve malzeme” çeşitliliği “zıtlık” yaratmak için kullanılan başka bir yoldur (Wilson, 2003). Farklı dokuların ve malzemelerin birlikte kullanılması ile tasarımlara “derinlik ve zenginlik” kazandırılmaktadır.

- “Sert ve Yumuşak Dokular”: Bu dokuların bir arada kullanılması, “zıtlık” yaratarak tasarımlarda ilgi çekici bir denge oluşturmaktadır. Alexander McQueen'in koleksiyonlarında sıkça gördüğümüz “deri” ve “dantel” kombinasyonları, “sert” ve “yumuşak” dokuların bir araya gelmesiyle dramatik ve sofistike tasarımlar yaratmaktadır (Bolton, 2011).
- “Mat ve Parlak Yüzeyleler”: “Mat ve parlak” yüzeylelerin bir arada kullanılması, tasarımlarda “ışık” ve “gölge” oyunları oluşturarak “zıtlık” yaratmaktadır. Balmain'in son koleksiyonlarında gördüğümüz mat “siyah kumaşlar” ve “parlak metalik” detaylar, tasarımlara modern ve lüks bir hava katmaktadır (Blanks, 2020).

3.4. Stil ve Siluet Farklılıkları

Stil ve siluet farklılıkları, moda tasarımında zıtlık yaratmanın bir diğer önemli boyutudur. Farklı stillerin ve siluetlerin bir arada kullanılması, tasarımlarda denge ve dinamizm oluşturur (Jenkyn Jones, 2002).

3.4.1. “Klasik” ve “Modern” Stiller

Klasik ve modern stillerin bir arada kullanılması, tasarımlara yenilikçi ve özgün bir hava katar. Gucci'nin koleksiyonlarında sıkça görülen “eski tarz” ceketler ile “modern kesim” pantolonların kombinasyonu klasik ve modern stillerin uyumunu yansıtmaktadır (Menkes, 2015). “Dar/ Bol” siluetlerin bir arada kullanılması tasarımlara “hareket ve dinamizm” katmaktadır.

Yohji Yamamoto'nun tasarımlarında “dar üstler” ve “geniş etekler”, “zıt silüetlerin” bir araya gelmesiyle dikkat çekici ve özgün bir stil oluşturur (Kawamura, 2004).

4. MİMARİ TASARIMDA ZITLIK

4.1. Mimarlık

“Mimarlık”, yapıların ve fiziksel çevrelerin tasarımı, planlanması ve inşası ile ilgilenen bir disiplindir. Bu alan, estetik, işlevsellik, güvenlik ve sürdürülebilirlik gibi çeşitli unsurları dikkate alarak yapıların oluşturulmasını sağlar. “Mimarlık” hem sanatsal hem de teknik bilgi ve becerileri birleştirmektedir. Bu sayede estetik açıdan “çekici”, “işlevsel” ve “dayanıklı” yapılar ortaya çıkarmaktadır (Ching, 2014).

Mimari tasarımlara tarih boyunca farklı kültürlerde ve dönemlerde çeşitli anlamlar ve işlevler yüklenmiştir. Örneğin, “Antik Yunan” ve “Roma” dönemlerinde “mimarlık”, “sosyal statüyü” ve “gücü” yansıtan bir araç olarak kullanılmıştır. Orta Çağ’da ise “dini” yapılar mimarinin en önemli örneklerini oluşturmuştur. “Modern” dönemde ise “mimarlık” “teknolojik yenilikler” ve “sürdürülebilirlik” ilkeleri doğrultusunda gelişmiştir (Kostof, 1995).

“Mimarlık”, aynı zamanda sosyal ve kültürel değişimlerin bir yansımasıdır. Tasarımcılar, toplumsal normları, çevresel sürdürülebilirliği ve kullanıcı deneyimini dikkate alarak yapılar yaratırlar. Bu bağlamda, mimarlık, sadece estetik bir ifade aracı değil, aynı zamanda toplumsal değişim ve dönüşümün bir aracı olarak da görülmektedir (Jencks, 2011).

“Mimarlık”, yaratıcı süreçlerin yanı sıra teknik bilgi ve becerileri de gerektirmektedir. Tasarımcılar, yapı malzemelerinin özelliklerini, inşaat tekniklerini ve yapı yönetmeliklerini bilmelidir. Ayrıca, mimari projelerin planlanması ve yönetimi konusunda da bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Bu nedenle, “mimarlık” hem “sanatsal” hem de “mühendislik” disiplinlerini birleştiren bir alan olarak kabul edilmektedir (Frampton, 2007).

Mimari tasarımda zıtlık, görsel ilgiyi artırmak ve estetik vurgu yaratmak için kullanılan önemli bir tekniktir. Zıtlık, mimaride farklı malzemeler, renkler, formlar ve stillerin bir arada kullanılmasıyla oluşturulur ve bu farklılıklar, yapının belirli özelliklerinin öne çıkmasını sağlar (Ching, 2015).

1. “Malzeme Zıtlığı” Malzeme zıtlığı, farklı yapı malzemelerinin bir arada kullanılmasıyla elde edilir. Örneğin, cam ve beton, ahşap ve çelik gibi malzeme kombinasyonları, yapının “hem görsel hem de dokunsal” olarak ilgi çekici olmasını sağlar. Bu tür zıtlık, aynı zamanda yapıların dayanıklılığını ve fonksiyonelliğini de artırabilir (Pallasmaa, 2005).

2. “Zıt Renkler” renklerin veya tamamlayıcı renklerin birlikte kullanılması ile oluşmaktadır. Mimari tasarımda, “siyah ve beyaz”, “mavi ve turuncu” gibi renk çiftleri “güçlü” zıtlık yaratmakta ve bu da yapıların belirli bölümlerinin öne çıkmasını sağlamaktadır (Porter, 2018).
3. “Form Zıtlığı” Farklı “geometrik” şekillerin ve “hacimlerin” bir arada kullanılmasıyla oluşmaktadır. Örneğin, “yuvarlak ve dikdörtgen” formların bir arada kullanılması, izleyicinin dikkatini çeker ve yapının dinamikliğini artırmaktadır. Bu teknik, modern mimaride sıklıkla kullanılmaktadır (Le Corbusier, 2007).
4. “Stil Zıtlığı”, geleneksel ve modern, resmi ve gündelik gibi farklı mimari stillerin bir arada kullanılmasıyla oluşur. Bu teknik, mimaride yenilikçi ve ilginç kombinasyonlar yaratır. Örneğin, klasik bir fasad ile modern bir iç mekanın bir arada kullanılması, zıtlık yaratarak dikkat çekmektedir (Venturi, 1977).

“Mimari” tasarımda “zıtlık” konut projelerinde, ticari binalarda, kamu yapılarında ve hatta peyzaj tasarımlarında sıkça kullanılmaktadır. Özellikle kamusal alanlarda “zıtlık” kullanılarak yapıların görsel etkisi artırılarak kullanıcıların dikkatinin çekmesi sağlanmaktadır (Alexander, 1977).

“Mimari” tasarımda “zıtlık” yapıların “görsel çekiciliğini artırmak”, “belirli özellikleri vurgulamak” ve “yenilikçi” tasarımlar oluşturmak için kullanılan oldukça etkili bir tekniktir. “Malzeme”, “renk”, “form” ve “stil” zıtlıklarının kullanıldığı yapılar, hem estetik açıdan zenginleştirilmekte hem de kullanıcıların dikkatini çekmektedir (Ching, 2015).

Frank Gehry'nin Guggenheim Müzesi Bilbao (1997), cam ve titanyum gibi zıt malzemelerin kullanımıyla öne çıkar. Gehry'nin özgün tasarımı, organik ve geometrik formları bir araya getirerek güçlü bir görsel zıtlık yaratır (Filler, 1997).

Görsel 5. Organik ve Geometrik Form <https://zoonmimarlik.com/guggenheim-bilbao-muzesi/>

5. SANAT TARİHİNDE “ZITLIK”

5.1. Sanat Tarihi

“Sanat tarihi” insanlık tarihinin çeşitli dönemlerinde ve kültürlerinde üretilen sanat eserlerinin incelenmesi ve yorumlanmasıyla ilgilenen bir disiplindir. Bu alan, resim, heykel, mimari, el sanatları ve diğer görsel sanatlar gibi çeşitli sanat formlarını kapsar. Sanat tarihi, sanat eserlerinin yaratıldığı bağlamı, sanatçıların yaşamlarını, kullanılan teknikleri ve malzemeleri, sanat eserlerinin anlamlarını ve etkilerini araştırır (Gombrich, 1995).

“Sanat tarihi” sanat eserlerinin kronolojik olarak incelenmesini ve sınıflandırılmasını içerir. Bu süreçte, sanat eserlerinin stilistik özellikleri, ikonografisi ve sembolizmi gibi unsurlar dikkate alınır. Sanat tarihçileri, sanat eserlerini belirli dönemler, akımlar ve sanatçılar çerçevesinde analiz ederler. Bu analizler, sanat eserlerinin tarihsel, kültürel ve toplumsal bağlamlarını anlamaya yardımcı olur (Janson, 2004).

“Sanat tarihi” sanat eserlerinin estetik değerlerini ve sanatsal yeniliklerini incelemektedir. Sanat eserlerinin “estetik” özellikleri, “kompozisyon”, “renk”, “form” ve “perspektif” gibi unsurlar üzerinden değerlendirilmektedir. Sanat tarihçileri, sanat eserlerinin estetik değerlerini ve sanatsal yeniliklerini belirleyerek, sanatın değişimi ve gelişimi hakkında bilgi sağlarlar (Arnason, 2010).

“Sanat tarihi”, disiplinler arası bir alan olarak kabul edilir ve tarih, arkeoloji, antropoloji, sosyoloji ve felsefe gibi diğer bilim dallarıyla etkileşim halindedir. Bu etkileşim, sanat eserlerinin daha geniş bir bağlamda incelenmesini ve anlaşılmasını sağlar. Sanat tarihçileri, sanat eserlerini sadece estetik ve teknik açıdan değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve politik bağlamları içinde değerlendirirler (Preziosi, 2009).

Sanat tarihi eserlerinde “zıtlık” dramatik etki yaratmak için kullanılmaktadır. Sanatçılar, kompozisyonlarında, renk paletlerinde ve temalarında zıtlığı “güçlü bir araç” olarak kullanmışlardır. Sanat tarihinde “Zıtlık” izleyicinin dikkatini çekmek ve duygusal bir tepki yaratmak amacıyla sıkça kullanılan bir yöntem olmuştur (Arnheim, 1974).

- “Barok Sanatı”: Dönemin sanatçıları, “ışık ve gölge” arasındaki zıtlığı (chiaroscuro) kullanarak dramatik ve duygusal eserler yaratmışlardır. Bu dönemdeki eserlerde “kontrast”, dramatik anlatımı güçlendirmek için yoğun bir şekilde kullanılmıştır.

Caravaggio'nun "David with the Head of Goliath" (1609-1610) adlı tablosu, ışık ve gölge arasındaki güçlü kontrastla dikkat çekmektedir. Caravaggio, bu teknikle sahnenin dramatik etkisini artırmış ve izleyiciyi olayın içine çekmiştir (Fried, 2010).

Görsel 6. Işık Gölge <https://www.meisterdrucke.com.tr>

- Rönesans Sanatı: Rönesans dönemi sanatçıları, kompozisyonlarında ve renk paletlerinde zıtlık yaratarak “derinlik ve perspektif” oluşturmuşlardır. Rönesans sanatında zıt renkler, “ışık ve gölge” oyunları, sanat eserlerinde kullanılan temel tekniklerden olmuştur.

Leonardo da Vinci'nin "Son Akşam Yemeği" (1495-1498) adlı eseri, aydınlık ve karanlık alanlar arasındaki zıtlıklarla dikkat çeker. Da Vinci, bu teknikle figürlerin üç boyutlu görünmesini sağlamış ve kompozisyonda derinlik yaratmıştır (Heydenreich, 1996).

Görsel 7. Son Akşam Yemeği

5.2. Modern Sanatın Tanımı ve Dalları

“Modern sanat” 19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın ortalarına kadar uzanan bir dönemi kapsamakta ve geleneksel sanat anlayışlarına karşı çıkan yenilikçi ve deneysel yaklaşımları içermektedir. “Modern sanat” sanatsal ifade özgürlüğünü, bireyselliği ve yeniliği vurgulamaktadır. Bu dönemde sanatçılar, geleneksel teknikleri ve konuları sorgulayarak, yeni malzemeler, teknikler ve kavramlar kullanarak eserler yaratmışlardır (Arnason, 2010).

Modern sanat, sanatsal ifade biçimlerinde radikal değişiklikler getirmiştir. Sanatçılar, doğrudan gözlem ve gerçekçilik yerine, soyutlama, sembolizm ve kişisel yorumlamalara yönelmişlerdir. Bu dönemde, sanatın amacı sadece estetik bir deneyim sunmak değil, aynı zamanda toplumsal, politik ve psikolojik konuları ele almak olmuştur (Gombrich, 1995).

- “Empresyonizm”: 19. yüzyılın sonlarında Fransa’da ortaya çıkan empresyonizm, ışık ve renk oyunlarına odaklanarak anlık izlenimleri yakalamayı amaçlar. Claude Monet, Pierre-Auguste Renoir ve Edgar Degas gibi sanatçılar, doğrudan doğadan gözlem yaparak eserler yaratmışlardır (Janson, 2004).
- “Ekspresyonizm”: 20. yüzyılın başlarında Almanya’da gelişen ekspresyonizm, sanatçının içsel duygularını ve ruh hallerini yansıtmayı amaçlamaktadır. Bu akımda, “renkler” ve “formlar” “abartılı” ve “çarpıcı” bir şekilde kullanılmaktadır. Edvard Munch, Wassily “Kandinsky” ve “Egon Schiele” gibi sanatçılar, ekspresyonizmin önde gelen temsilcileridir (Arnason, 2010).

- “Kübizm”: “Pablo Picasso” ve “Georges Braque” tarafından geliştirilen “kübizm” nesnelere geometrik şekillerle parçalayarak ve yeniden düzenleyerek temsil etmektedir. Bu akım, geleneksel perspektif anlayışını reddeder ve çoklu bakış açılarını bir arada sunmaktadır (Gombrich, 1995).
- “Fütürizm”: 20. yüzyılın başlarında İtalya’da ortaya çıkan fütürizm, “hız”, “hareket” ve “teknolojiyi” yücelten bir sanat akımıdır. “Umberto Boccioni” ve “Giacomo Balla” gibi sanatçılar, modern yaşamın dinamizmini ve enerjisini yansıtmayı amaçlamışlardır (Janson, 2004).
- “Dadaizm”: I. Dünya Savaşı sırasında ortaya çıkan dadaizm, geleneksel sanat anlayışlarına ve toplumsal normlara karşı çıkan bir akımdır. “Marcel Duchamp” ve “Hans Arp” gibi sanatçılar, “rastlantısallık” ve “absürtlük” üzerine kurulu eserler yaratmışlardır (Arnason, 2010).
- “Sürrealizm”: 1920’lerde Fransa’da ortaya çıkan sürrealizm, “bilinçaltının” ve “rüyaların” dünyasını keşfetmeyi amaçlamaktadır. “Salvador Dalí”, “René Magritte” ve “Max Ernst” gibi sanatçılar, gerçeküstü “imgeler” ve “semboller” kullanarak eserler yaratmışlardır (Gombrich, 1995).
- “Soyut Ekspresyonizm”: II. Dünya Savaşı sonrasında Amerika Birleşik Devletleri’nde gelişen “soyut” ekspresyonizm, sanatçının “içsel duygularını” ve “düşüncelerini” soyut formlar ve renklerle ifade etmeyi amaçlamaktadır. “Jackson Pollock”, “Mark Rothko” ve “Willem de Kooning” gibi sanatçılar, bu akımın önde gelen temsilcileridir (Janson, 2004).

“Modern sanat”, bu dallar ve daha birçok akım aracılığıyla sanatsal ifade biçimlerine büyük değişiklikler getirmiştir. Sanatçılar, geleneksel teknikleri ve konuları sorgulayarak, “yeni malzeme”ler, “teknikler” ve “kavramlar” kullanarak eserler yaratmışlardır. “Modern sanat” sanatsal ifade özgürlüğünü, bireyselliği ve yeniliği vurgulamaktadır (Arnason, 2010; Gombrich, 1995; Janson, 2004).

5.3. Modern Sanatta Zıtlık Kullanımı

Modern sanat, 19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın ortalarına kadar uzanan bir dönemi kapsar ve geleneksel sanat anlayışlarına karşı çıkan yenilikçi ve deneysel yaklaşımları içermektedir. Bu dönemde sanatçılar, sanatsal ifade özgürlüğünü, bireyselliği ve yeniliği vurgulamışlardır. Modern sanatın önemli özelliklerinden biri, “zıtlık” kavramının sıkça kullanılmasıdır. “Zıtlık” sanat

eserlerinde güçlü bir “görsel etki” yaratmak ve izleyicinin dikkatini çekmek için kullanılan bir tekniktir (Arnason, 2010).

Renk Zıtlıkları; Modern sanatta “renk zıtlıkları”, sanatçıların eserlerinde sıkça başvurduğu bir yöntemdir. “Vincent van Gogh'un” "Yıldızlı Gece" adlı eserinde, “mavi” ve “sarı” renklerin zıtlığı dikkat çekmektedir. Bu renk zıtlıkları, eserin “dinamik” ve “enerjik” bir görünüm kazanmasını sağlamaktadır (Gombrich, 1995).

Biçim ve Yapı Zıtlıkları; Modern sanatçılar, eserlerinde biçim ve yapı zıtlıklarını da kullanmışlardır. Bu zıtlıklar, farklı şekillerin ve formların bir arada kullanılmasıyla elde edilir. Örneğin, Pablo Picasso'nun kübist eserlerinde, geometrik şekillerin ve organik formların zıtlığı belirgindir. Bu zıtlıklar, esere derinlik ve karmaşıklık katar (Janson, 2004).

Doku Zıtlıkları; Doku zıtlıkları, modern sanatta önemli bir rol oynar. Sanatçılar, farklı dokuların bir arada kullanılmasıyla eserlerine zenginlik ve ilgi katmışlardır. Örneğin, Jackson Pollock'un soyut ekspresyonist eserlerinde, pürüzsüz ve dokulu yüzeylerin zıtlığı dikkat çekicidir. Bu zıtlıklar, esere dinamik bir görünüm kazandırır (Arnason, 2010).

Kavram Zıtlıkları; Modern sanatçıların eserlerinde kullandığı bu zıtlıklar, “farklı temaların” ve “fikirlerin” bir arada kullanılmasıyla elde edilmektedir. Örneğin, “Salvador Dalí”nin “surrealist” eserlerinde, “gerçek” ve “hayal” dünyasının “zıtlığı” belirgindir. Bu zıtlıklar, izleyicinin dikkatini çekmekte ve esere derinlik katmaktadır (Gombrich, 1995).

Modern sanatta zıtlık kavramı, sanat eserlerinde güçlü bir görsel etki yaratmak ve izleyicinin dikkatini çekmek için kullanılan önemli bir tekniktir. Renk, biçim, doku ve kavram zıtlıkları, modern sanat eserlerine dinamik ve ilgi çekici bir görünüm kazandırır. Sanatçılar, bu zıtlıkları kullanarak yenilikçi ve özgün eserler yaratmışlardır (Arnason, 2010; Gombrich, 1995; Janson, 2004).

Modern sanat, zıtlık kullanımının yenilikçi ve çarpıcı örneklerini sunar. Sanatçılar, “zıt unsurları” bir araya getirerek “özgün ve etkileyici” eserler yaratmışlardır. “Modern sanatta zıtlık”, sadece görsel değil, aynı zamanda “tematik ve kavramsal” düzeylerde de kullanılmıştır (Hopkins, 2000).

Soyut Ekspresyonizm; Soyut ekspresyonist sanatçılar, zıt renkler ve formlar kullanarak güçlü duygusal ifadeler yaratmışlardır. Bu tarz, zıtlıkların görsel ve duygusal etkilerini ön plana çıkarır.

Jackson Pollock'un eserlerinde, yoğun ve rastgele boya fırça darbeleri ile boş alanlar arasındaki zıtlık, eserlerin dinamik ve enerjik doğasını yansıtır. Pollock'un "No. 5, 1948" adlı tablosu, bu tekniklerin çarpıcı bir örneğidir (Varnedoe, 1998).

Görsel 8. Boş alanlarda zıtlık <https://www.jackson-pollock.org/convergence.jsp>

- Pop Art: Pop art hareketi, popüler kültür unsurlarını ve zıtlıkları kullanarak sanatın sınırlarını zorlamıştır. Sanatçılar, parlak renkler ve sıradan nesnelere arasındaki zıtlıkları kullanarak ironik ve eleştirel eserler yaratmışlardır.

Andy Warhol'un "Marilyn Diptych" (1962) adlı eseri, Marilyn Monroe'nun renkli ve siyah beyaz portrelerini bir arada kullanarak görsel ve tematik zıtlık yaratır. Warhol, bu eserle ünlü ikonların hem parlak hem de karanlık yönlerini vurgular (Foster, 2012).

- Minimalizm: Minimalist sanatçılar, basit ve sade formlar kullanarak zıtlık yaratmışlardır. Minimalist eserlerde, boşluk ve form arasındaki zıtlık, eserin estetik ve felsefi derinliğini artırır.

Görsel 9. Andy Warhol “Marilyn Diptich” 1962 21/09/2018
(<http://www.rivistasegno.eu/ricordando-andy-warhol/>)

Donald Judd'un heykelleri, basit geometrik formlar ve boşluk arasındaki zıtlıkla dikkat çeker. Judd'un eserlerinde kullanılan zıtlıklar, minimalist sanatın temel prensiplerini yansıtır (Meyer, 2004).

Görsel 10. Geometrik Formlar
<https://www.moma.org/calendar/exhibitions/5076>

5.4. “Postmodern” Sanat Alanında Zıtlık Kullanımı

5.4.1. “Postmodern sanat”

“Postmodern sanat”, 20. yüzyılın ortalarından itibaren gelişen ve modernizmin katı kurallarına ve evrensel doğrularına karşı çıkan bir sanat akımıdır. “Postmodern sanat” “eklektik”, “ironik” ve “çoğulcu” yaklaşımları benimser ve farklı kültürel, tarihsel ve sanatsal referansları bir araya getirmektedir. Bu akım, sanatın anlamını ve değerini sorgular ve sanat eserlerinin çoklu anlam katmanlarına sahip olabileceğini savunmaktadır (Huysen, 1986).

“Postmodern sanat” “modernizmin” aksine, yüksek sanat ve popüler kültür arasındaki ayrımı reddeder ve bu iki alanı birleştirmektedir. Sanatçılar, popüler kültür unsurlarını, kitle iletişim araçlarını ve tüketim kültürünü eserlerine dâhil ederler. Bu yaklaşım, sanatın daha geniş kitlelere ulaşmasını ve daha demokratik bir sanat anlayışının gelişmesini sağlamaktadır (Jameson, 1991).

“Postmodern sanat”, aynı zamanda ironi, parodi ve pastiş gibi teknikleri kullanarak, sanatın kendisini ve sanat tarihini eleştirir. Sanatçılar, önceki sanat akımlarını ve eserlerini yeniden yorumlayarak, yeni ve özgün eserler yaratırlar. Bu süreçte, sanatın orijinalliği ve otantikliğini sorgularlar (Hutcheon, 1988).

Postmodern sanatın “önemli” özelliklerinden biri de, sanat eserlerinin “çoklu anlam katmanlarına” sahip olmasıdır. Sanatçılar, eserlerinde farklı kültürel, tarihsel ve sanatsal referansları bir araya getirerek, izleyicinin eseri farklı açılardan yorumlamasını sağlarlar. Bu yaklaşım, sanatın anlamını ve değerini izleyicinin bakış açısına göre değişen bir olgu olarak görülmektedir (Lyotard, 1984).

“Postmodern sanat”, modernizmin katı kurallarına ve evrensel doğrularına karşı çıkan, eklektik, ironik ve çoğulcu yaklaşımları benimseyen bir sanat akımıdır. “Postmodern sanat”, yüksek sanat ve popüler kültür arasındaki ayrımı reddeder, ironi ve parodi gibi teknikleri kullanarak sanatın kendisini eleştirir ve sanat eserlerinin çoklu anlam katmanlarına sahip olabileceğini savunur (Huysen, 1986; Jameson, 1991; Hutcheon, 1988; Lyotard, 1984).

5.4.2. Postmodern Sanatta Zıtlık

“Postmodern sanat” zıtlıkları kullanarak geleneksel sanat anlayışlarını sorgulamış ve eleştirmiştir. Postmodern sanatçılar, farklı stilleri ve temaları bir araya getirerek zıtlık yaratmış ve izleyiciyi düşündürmeyi amaçlamıştır.

“Yeniden Bağlamlandırma” Postmodern sanatçılar, sıradan nesnelere veya imgeleri yeni bağamlara yerleştirerek zıtlık yaratmışlardır.

“Jeff Koons”ın "Balloon Dog" (1994-2000) adlı eseri, sıradan bir balon köpeği devasa paslanmaz çelikten heykellere dönüştürerek zıtlık ve ironi yaratmaktadır (Kwon, 2002).

Görsel 11. “Balloon Dog”

5.5. Kavramsal sanat

Kavramsal sanat, 1960'ların sonlarında ortaya çıkan ve sanat eserinin fiziksel formundan ziyade, eserin ardındaki fikrin veya kavramın ön planda olduğu bir sanat akımıdır. Bu akım, sanatın maddi nesnelere bağımsız olarak var olabileceğini savunur ve sanat eserinin değerini, sanatçının ifade etmek istediği düşünce veya mesaj üzerinden değerlendirir (Lippard, 1973).

Kavramsal sanatçılar, geleneksel sanat formlarını ve tekniklerini sorgulayarak, sanatın ne olduğunu ve ne olabileceğini yeniden tanımlamaya çalışmışlardır. Bu bağlamda, kavramsal sanat eserleri genellikle metinler, belgeler, fotoğraflar, performanslar ve diğer geçici materyallerden oluşur. Sanatçılar, izleyiciyi eserin ardındaki kavramı düşünmeye ve sorgulamaya teşvik ederler (Kosuth, 1991).

Kavramsal sanatın önemli bir özelliği, sanat eserinin fiziksel formunun geçici veya önemsiz olabileceğidir. Sanatçılar, bir fikri veya kavramı iletmek için herhangi bir “malzeme” veya “yöntem” kullanabilmektedir. Bu yaklaşım, sanatın maddi nesnelere bağımsız olarak var olabileceğini ve sanatın değerinin, sanatçının ifade etmek istediği düşünce veya mesaj üzerinden değerlendirilebileceğini savunmaktadır (Buchloh, 1990).

Kavramsal sanat, sanatın anlamını ve değerini sorgulayan ve izleyiciyi düşünmeye teşvik eden bir “sanat akımı”dır. Sanatçılar, eserlerinde genellikle toplumsal, politik ve felsefi konuları ele alırlar. Bu bağlamda, kavramsal sanat, sanatın sadece estetik bir deneyim sunmakla kalmayıp, aynı zamanda düşünsel bir deneyim de sunabileceğini gösterir (Alberro & Stimson, 1999).

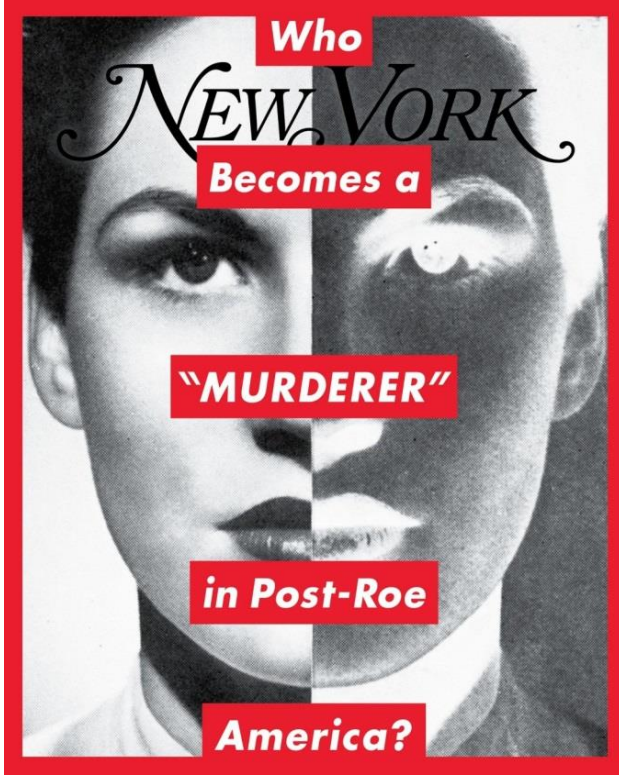
Kavramsal sanat, sanat eserinin fiziksel formundan ziyade, eserin ardındaki fikrin veya kavramın ön planda olduğu bir sanat akımıdır. Bu akım, sanatın maddi nesnelere bağımsız olarak var olabileceğini ve sanat eserinin değerini, sanatçının ifade etmek istediği düşünce veya mesaj üzerinden değerlendirilebileceğini savunur (Lippard, 1973; Kosuth, 1991; Buchloh, 1990; Alberro & Stimson, 1999).

5.5.1. Kavramsal sanatta zıtlık

Kavramsal sanat, zıtlıkların tematik ve kavramsal düzeyde kullanıldığı bir diğer önemli sanat akımıdır. Kavramsal sanatçılar, eserlerinde zıtlıkları kullanarak izleyiciyi düşünsel bir yolculuğa çıkarır.

- “Dil ve Görsel Zıtlık”: Kavramsal sanatçılar, “dil ve görsel imgeler” arasındaki zıtlıkları kullanarak eserlerinde derinlik yaratırlar.

Barbara Kruger'in eserlerinde, büyük ve çarpıcı yazılar ile görseller arasındaki zıtlık, feminist ve politik mesajların vurgulanmasını sağlar. Kruger'in "Your body is a battleground" (1989) adlı eseri, bu tekniğin güçlü bir örneğidir (Crow, 2014).

Görsel 12. Görseller arasındaki zıtlık

6. “ZITLIKLARIN” İNSAN PSİKOLOJİSİNDEKİ ETKİLERİ

6.1. Psikoloji

“Psikoloji”, insan davranışlarını, zihinsel süreçleri ve duygusal tepkileri bilimsel yöntemlerle inceleyen bir disiplindir. Bu alan, bireylerin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını anlamak ve açıklamak amacıyla çeşitli teoriler ve araştırma yöntemleri kullanmaktadır. “Psikoloji”, “biyolojik”, “bilişsel”, “duygusal” ve “sosyal” süreçlerin insan davranışları üzerindeki etkilerini araştırmaktadır (Myers & DeWall, 2019).

“Psikoloji” birçok alt dalı olan geniş bir disiplindir. “Klinik psikoloji” bireylerin zihinsel sağlık sorunlarını “teşhis” ve “tedavi” etmeye odaklanırken; “gelişim psikolojisi”, bireylerin “yaşam boyu gelişim” süreçlerini incelemektedir. “Sosyal psikoloji”, bireylerin sosyal etkileşimlerini ve grup dinamiklerini araştırırken; “bilişsel psikoloji”, düşünme, öğrenme, hafıza ve problem çözme gibi zihinsel süreçleri incelemektedir (Kalat, 2016).

Psikolojinin temel amacı, insan davranışlarını ve zihinsel süreçleri anlamak ve bu bilgiyi bireylerin yaşam kalitesini artırmak için kullanmaktır. Psikologlar, araştırma bulgularını uygulamalı alanlarda kullanarak, eğitim, sağlık, iş ve spor gibi çeşitli alanlarda bireylerin performansını ve refahını artırmaya çalışırlar (American Psychological Association, 2020).

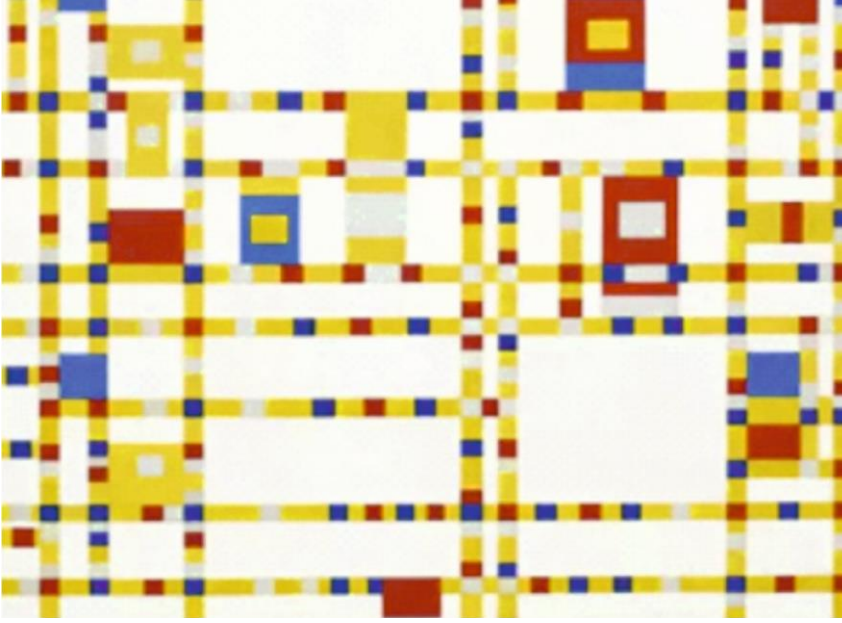
6.2. Zıtlıkların Algı ve Duyguları Üzerindeki Psikolojik Etkileri

“Zıtlıklar” insan algısı ve duyguları üzerinde güçlü etkiler yaratmaktadır. İki ya da daha fazla unsurun belirgin farklılıklar göstermesi, izleyicinin dikkatini çekme ve belirli duygusal tepkiler oluşturma açısından kritik öneme sahiptir. Zıtlıklar, görsel ve duygusal olarak güçlü kontrastlar yaratır ve bu kontrastlar, algının ve duyguların şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Arnheim, 1974).

- “Görsel Algı” Zıt renkler, şekiller ve dokular, görsel algıyı etkiler ve izleyicinin dikkatini belirli noktalara yönlendirir. Kontrastın yüksek olduğu alanlar, göz tarafından daha hızlı ve kolay algılanır. Bu, tasarımın ana odak noktalarının vurgulanmasına yardımcı olur.

Piet Mondrian'ın eserlerinde kullanılan zıt renkler ve çizgiler, izleyicinin dikkatini kompozisyonun belirli bölgelerine yönlendirir. "Composition with

"Red, Blue, and Yellow" (1930) adlı eserinde, kırmızı, mavi ve sarı renklerin siyah çizgilerle çerçevelenmesi, görsel algıyı güçlendirir (Blotkamp, 2001).

Görsel 13. Renkler ve Çizgiler, “Piet Mondrian”“Broadway Boogie Woogie”,1943.

- “Duygusal Tepki”: “Zıtlıklar”, izleyicinin duygusal tepkilerini şekillendirmektedir. “Parlak ve canlı” renkler “mutluluk ve enerji” hissi uyandırırken “koyu ve soğuk” renkler “sakinlik veya melankoli” duygusu yaratabilmektedir.
- Caravaggio'nun "The Calling of Saint Matthew" (1599-1600) adlı tablosu, ışık ve gölge arasındaki zıtlıklarla “dramatik” bir etki yaratır ve izleyicinin dikkatini “hikâyenin ana noktasına” çekmektedir (Fried, 2010).

Görsel 14. “Işık ve Gölge”, “Aziz Matta'nın Çağrılması” (1600, Caravaggio).

6.3. Moda ve Görsel Tasarımda Psikolojik Yansımalar

Zıtlıklar, moda ve görsel tasarımda psikolojik etkiler yaratmak için sıkça kullanılır. Tasarımcılar, farklı renkler, dokular ve stiller kullanarak izleyici veya kullanıcı üzerinde belirli duygusal tepkiler oluşturmaya hedeflerler.

- “Moda Tasarımında Zıtlık” Moda tasarımında zıtlık kullanımı, “hem estetik hem de psikolojik” açıdan güçlü etkiler yaratır. Farklı renkler, dokular ve stiller, kıyafetlerin ve aksesuarların “daha dikkat çekici ve etkileyici” olmasını sağlar.
- “Renk Kombinasyonları” Tamamlayıcı renklerin bir arada kullanılması, güçlü görsel kontrastlar yaratır ve izleyicinin dikkatini çeker.

Gucci'nin koleksiyonlarında kırmızı ve yeşil renk kombinasyonları, güçlü bir zıtlık yaratarak markanın tanınabilirliğini artırır ve enerji dolu bir imaj yaratır (Menkes, 2015).

Görsel 15. Renk zıtlığı

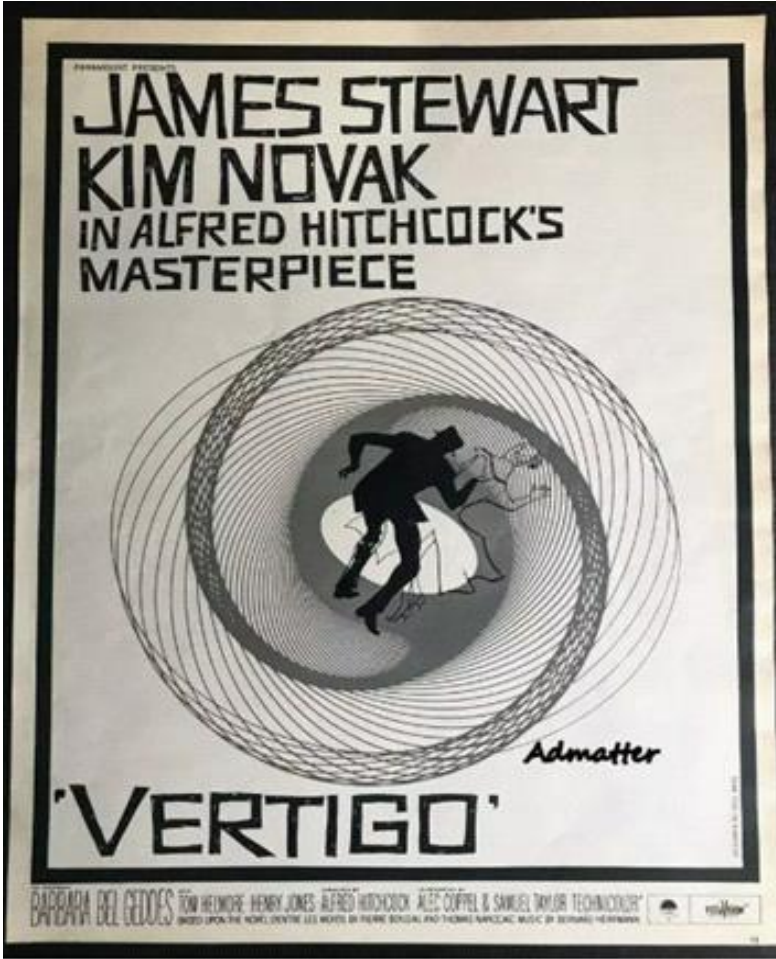
- “Doku ve Malzeme Çeşitliliği” Farklı dokuların ve malzemelerin bir arada kullanılması, kıyafetlerin derinlik ve ilgi çekicilik kazanmasını sağlar. Örnek: Alexander McQueen'in tasarımlarında deri ve dantel gibi zıt dokuların kullanımı, dramatik ve sofistike bir stil yaratır (Bolton, 2011).
- Stil ve Silüet Farklılıkları: Farklı stillerin ve silüetlerin bir arada kullanılması ile tasarımlara dinamizm ve yenilik katılır. Yohji Yamamoto'nun tasarımlarında dar üstler ve geniş etekler, zıt silüetlerin uyumunu yansıtır ve “dikkat çekici bir stil” oluşturur (Kawamura, 2004).

Görsel 16. Üstler ve geniş etekler <https://vmagazine.com/article/yohji-yamamoto-debuts-dark-silhouette-pieces-in-ss22/>

- Görsel Tasarımda Zıtlık: Görsel tasarımda “zıtlık” kullanımı, izleyici üzerinde “güçlü” bir etki yaratır ve mesajın daha “etkili” bir şekilde iletilmesini sağlar.
- Renk Teorisi: Zıt renklerin kullanımı, izleyicinin dikkatini çeker ve tasarımın odak noktalarını vurgular.

Saul Bass'ın "Vertigo" (1958) film afişi, zıt renkler ve grafik unsurlarla dikkat çekici bir kompozisyon oluşturur (Heller & Chwast, 2008).

Görsel 17. Zıt renkler <https://www.ebay.ca/itm/363814670655>

- Işık ve Gölge Kullanımı: Işık ve gölge arasındaki zıtlıklar, derinlik ve dramatik etki yaratmaktadır. Örnek: Rembrandt'ın "The Night Watch" (1642) adlı eseri, ışık ve gölge (chiaroscuro) kullanımıyla güçlü bir dramatik etki yaratmaktadır (Clark, 1966).
- Kompozisyon ve Denge: "Simetrik ve asimetrik denge", tasarımlarda ilgi çekici bir düzen oluşturmaktadır. Örnek: Salvador Dalí'nin "The Persistence of Memory" (1931) adlı eseri, zıt şekiller ve simetrik olmayan denge kullanımıyla dikkat çekici bir kompozisyon yaratmaktadır (Bradley, 1993).

Zıtlıklar, moda ve görsel tasarımda “hem estetik hem de psikolojik” açıdan güçlü araçlardır. “Renk”, “doku”, “malzeme”, “stil” ve “kompozisyon” gibi unsurların zıtlıkları, tasarımların “dikkat çekici ve etkileyici” olmasını sağlar ve bu sayede, izleyicinin algısı ve duyguları üzerinde derin etkiler yaratmaları sağlanır.

7. ZITLARIN BİRLİĞİNDE GELİNLİK ÖRNEKLEMİ

7.1. Gelinlik Kavramı

“Düğün günü” yaşamın “en özel” ve “en unutulmaz” anlarından biridir. Bu özel günde giyilen “gelinlik” büyük bir öneme sahiptir. Gelinliğe verilen bu değer, sadece bugün değil, geçmişte de aynı şekilde önemli olmuştur. Evlilik; kadın ve erkeğin topluma dair ilan, beyan ve duyuru ile hayatlarını birleştirdiği, bir iken iki olduğu, yeni bir aile kurması, içinde bulunduğu toplum açısından oldukça “değerli” ve “kutsal” bir olaydır.

Güzel amaçlar eşliğinde, iki kişinin bir aile kurma yolunda attığı adım, hayatlarını sonsuza dek birleştirme dileğiyle düğünü gerçekleştirir. Düğünün en önemli sembollerinden biri de gelinliktir. “Gelinlik, bir giysi türü olmasına rağmen, vücudu kaplama, koruma ve şıklığı, zarafeti sergileme gibi anlamlar taşır” (Eluwawalage, 2016: Giriş).

Tarihte “gelinlik”, bir kadının giydiği en pahalı giysi olarak kabul edilirdi. Ve gelinliğin “şekli, tarzı ve rengi” kişinin bulunduğu “kültür ve ülkeye” göre değişiklik gösterir.

Bu anlamda, gelinliğin tarih içindeki yeri birçok veri ışığında incelenebilmektedir. “Gelinlik” modelinden, seçilen renginden, seçilen renge yüklenen anlamdan, kullanılan ana ve yardımcı malzemeden, gelinliğin giyiliş biçiminden, gelinlikle birlikte uyumlanan aksesuar eklentisinden ve gelinlik elde edilmesi için kullanılacak, kalıp yönteminden “gelinliğin” anlamına kadar görülen değişiklikler, tarih içerisinde nelerin değiştiği veya değişmediği hakkında bilgi sunacaktır.

7.2. Gelinlik Tarihçesi

Tarihin başlangıcından itibaren, evlilik törenleri ve gelinlikler kültürel bir konu olarak varlığını sürdürmüştür. Yöntemler, araçlar ve modanın gelişimiyle birlikte farklı çeşitler ortaya çıkmış olsa da, gelinlikler temel özelliklerinden hiç kopmamıştır. Geçmişten günümüze, düğün günlerinde gelinin özel bir kıyafet giymesi veya süslenmesi bir gelenek olarak kabul edilmiştir. Orta Çağ'da bu gelenek devam etmiş ve tören sırasında gelini özel kılmak için süslemeler yapılmıştır (Şimşek, 2010).

Tarihte bilinen “ilk gelinlik” M.Ö. 4000 yıllarında, Eski Mısır'da giyilmiştir. Eski Mısır'da kadınlar saçlarına taçlar takarak kapatmış ve pileli, beyaz keten gelinlikler giymiştir (Yasa, 2013).

M.S. 5. yüzyılda “Bizans İmparatorluğu” döneminde “gelinlik” giymenin çok daha önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bunun sebebi ise “Bizans İmparatorluğu” döneminde “en gösterişli” ve abartılı gelinliklerin giyilmiş olmasıdır. Bizanslı gelinler, gösterişli giysiler, mücevherler ve çeşitli takılarla süslenmiş gelinlikleri tercih etmişlerdir (Erol, 2013). 18. ve 19. Yüzyıllarda giyilen gelinliklerin, özellikle Avrupa’da kilise ayinlerinde ve “gelinlik kullanımı” üzerinde büyük bir etkisi olduğu görülmektedir (Sürür, 2011). Bu dönemde, renkli gelinlikler tercih edilmiştir. 1790 yılına gelindiğinde daha kolay bakımı olan ve ham maddesi pamuk olan muslin kumaşların kullanıldığı görülmektedir. Bu tür kumaşlar o dönem modasında oldukça popüler olmuştur.

Gelinlerin “gelinlik” rengi seçimlerinde, değişik “manevi ve kişisel” etkilerin yanı sıra dönemin “kültürel, geleneksel” alışkanlıklarından da etkilendiği görülmektedir. Özellikle bu dönemde beyaz renge aşamalı olarak geçildiği görülmektedir.

Tarihte ilk “beyaz gelinlik”, 1499 yılında “12. Louis” ile evlenen İngiliz gelin “Anne” tarafından giyilmiştir. Anne'den önce kraliyet gelinliklerinde gümüş renk tercih edilmekteydi. Günümüzdeki gelinliklere en yakın olan ilk beyaz gelinliğin ise farklı bir dönemde ortaya çıktığı görülmektedir. 1840 yılında Prens Albert ile evlenen Kraliçe Victoria'nın düğün töreninde “beyaz saten ve dantel gelinlik” giymesi ile “beyaz gelinlik” dünya genelinde moda olmuştur (Karakaş, 2011). “Beyaz gelinlik”, kadınlarda zenginliği temsil etmektedir. Başlangıçta, beyaz gelinlikler üst kademe kişiler tarafından tercih edildiği için bir statü sembolü olarak da kullanılmıştır (Özkavruk, Göknur ve Kuleli, 2016). 1914 yılına kadar ticari anlamda çok etkisi olmayan gelinlik, bu tarihten sonra dokuma tezgâhlarının üretilmesiyle dünya ticaretine de etki etmiştir (Sürür, 2011).

Osmanlı İmparatorluğu'nda “beyaz gelinlik” popüler olmadan önce, gelinlikler “kırmızı” renkteydi ve “altın ile sırma ipliklerle” süslenirdi. Eski Türk uygarlıklarından itibaren hanedan rengi olan “kırmızı” II. Abdülhamit dönemine (1876-1909) kadar sarayda gelinliklerin rengi “kırmızı” olarak kullanılmıştır. 1898 yılında evlenen II. Abdülhamit'in kızı “Naime Sultan” misafirlerin huzuruna “beyaz” bir kumaştan yapılmış gelinlikle çıkmıştır. 1917 yılında “Adile Sultan” da “beyaz” bir gelinlik tercih ederek evlenmiştir (Sürür, 2011).

1920’lerde Türkiye’de düğün törenlerinde “beyaz gelinlik” kullanma modası yaygınlaşmıştır. “Üç etek gelinlikler ve bindallılar” yerini batı etkisinde kalan “desenli ve işlemeli kumaşlardan dikilen beyaz gelinliklere” bırakmıştır.

O dönemde gelinlerin, “Duvak” ve “taç” takma tercihleri ve gelinliklerin “biçim”, “tasarım” ve “malzemeleri” de bu doğrultuda değişiklikler göstermiştir (Şahin, 2006). “Kırmızı” renkte, yani "al" gelinlikler, zamanla batı kültüründe bakireliği simgeleyen “beyaz” renge (Chesser, 1989, s.207) yerini bırakmıştır. Ancak, "al" gelinliğe benzeyen folklorik kıyafetler hala kentlerde kına gecelerinde giyilmeye devam etmektedir (Adanır v.d., 2013).

7.3. Gelinliğe Yüklenen Anlamlar

“Gelinlik” kişinin “duygu, düşünce” ve “ruh halini” yansıtmaktadır. Aynı şekilde kişinin “günlük kıyafet” seçimleri de kişinin “eylemlerini” ve “ortamlarını” da etkilemektedir. Kıyafetin “renği, modeli, kombine edildiği diğer giysi türleri ve aksesuarları” “sıradan ve aykırı”, “aynı ve farklı”, “moda ve demode” ilişkisi gibi unsurlar bulunduğu ortamda “sözsüz” bir iletişim kurmaktadır. Bu “sözsüz iletişim” toplumlarda çeşitli şekillerde kendini gösterebilmektedir.

Manevi kültür; dil, inançlar, değerler, semboller ve normlar olarak sınıflara ayrılabilir. Bu kavramlar ve olgular, örf, adet, davranış, ahlak, sosyal kurallar ve düşünme biçimlerinde değişiklikler yaratır. Genellikle bir toplumda yaşayan bireyler, bu davranış ve düşünme şekillerinin farkında değildir çünkü bunlar toplumun manevi kültürüne derinlemesine gömülüdür (Güngör, 2007). Manevi kültür; inançlar, ritüel pratikleri, sanat biçimleri ve seremoniler gibi mana taşıyan sembolik araçları içerir. Ayrıca dil, dedikodu, öyküler ve günlük hayat ritüelleri gibi gayri resmi kültürel pratikleri de kapsar. Bu sembolik biçimler "davranışın paylaşılma moduna ait sosyal süreçler" olarak kabul edilir (Ulf, 1969).

“Ritüeller” hayatımızda büyük ya da küçük ehemmiyet taşırlar. İnsanlar, hayatlarında önemli olaylara hazırlanmak, bu olayları önemsemek ve kutlamak için düzenli davranış kalıpları oluşturmuşlardır (Tannahill, 1995).

Geçmişten günümüze kadar gelen toplumların ritüelleri; spesifik hareketler, kelimeler, belirli yazıların müzikle birlikte tekrarı, özel müzik, şarkı veya danslar, bazı nesnelere insan eliyle farklı şekillere bürünmesi “özel elbise, yiyecek, içecek ve objelerin kullanılması veya tüketilmesi” olarak bilinmektedir. Bir duruma, eyleme veya giysiye yüklenen anlam, bir yandan geleneksel bir “ritüel” oluştururken, diğer yandan da belirli bir yer veya objeye özel olma durumu vererek sembolik bir değer katmaktadır. Gelinliğe yüklenen anlamlar da, sıradan günlük gerçekliğin içinde özel ve kutsal bir mecra ve deneyim imkânı yaratır.

Eski Türkçede "kelin" olarak ifade edilen gelin kavramı, Türklerde ilk yaratılan kadını simgeler. Oğuz Destanı'nda gece, gökten ışıklar içinde bir gelin iner.

Tanrı tarafından ona bahşedilen özellikleri yeryüzüne indirir. Mitolojide Türk gelinleri, alında kutup yıldızı gibi parlayan bir ışık olan, güzelliği dillere destan, namuslu, cesur ve savaşçı kadınlar olarak tasvir edilir. Türk inancına göre gelin kutsaldır ve Tanrı'nın kutsaması gelinle birlikte aileye iner. Bu kadar özel anlamlar yüklenen gelinlik de kutsal semboller içerir. Örneğin, "gelinlik ve duvak", Türk kültüründe kutsal kabul edilen "kırmızı" renkten yapılır. "Al ve kızıl renkler" Türk ruhunu ve inancını yansıtır.

"Kırmızı renk", "Al ruhunun" sembolüdür ve sonsuzluk ile mutluluğu temsil eder. Bu nedenle, düğün günü aileye saadet getirmesi amacıyla geline kırmızı renkli giysi giydirilir. Gelin, başında kırmızı renkli duvakla baba evinden çıkar. Bu duvak, kutsal gelini doğaüstü kötü güçlerin etkisinden korumak için örtülür. Başa örtülen kırmızı duvak ve bele bağlanan "kırmızı kuşak", gelinin "tanrı katından yeryüzüne inişini ve bekâretini" simgelemektedir. Gelinin babası, kızının başını "duvakla örter" ve onun velayet hakkını damada devretmiş olmaktadır.

"Kırmızı renk" Türkler için büyük bir öneme sahiptir ve "ateş ile gençliği" temsil etmektedir. Eski Türk inançlarında "al ateş" adında koruyucu bir ruh olan "ateş tanrısı" bulunur ve Göktürklerde "kırmızı kaftan" ve "cübbe" "hakanlık" sembolüdür (Küçük, 2010). Anadolu'da evlenen genç kızların gelinlikleri bu nedenle "kırmızı" olmuştur. Geleneksel "kına gecesi" ve "evlilik" kıyafeti olan "Bindallı", "kırmızı" veya "mor" kadifeden dikilmekte ve üzerine "altın veya gümüş yaldızlı sim" ile "yaprak ve dal" motifleri işlenmektedir. Bu elbise, ayak bileğine kadar uzanmaktadır (Koçu, 1969).

Osmanlı İmparatorluğu döneminden önce "Şamanizm" inancını benimseyen Türk boyları gelinlikleri farklı anlamlar ve tarzlarda kullanmışlardır. Gelinliğin kullanımı, çağlar boyunca geleneklere dayanmıştır. Türk boylarının dini inançları, elbiselere anlam yüklemiştir. Şamanizm'e inanan Türkler, "ölüm, doğum" ve çeşitli özel günlerde ritüel elbiselerini giymişlerdir. Türk boylarında, gelinliğin renk seçimi "kırmızı"dır. "Kırmızı"nın seçilme nedeni ise, Şamanizm'de "ölümsüzlük ve mutluluğu" sembolize etmesidir (Özkavruk, Göknuur ve Kuleli, 2016).

Uzakdoğu ülkelerinde, özellikle "Çin ve Hindistan"da, "kırmızı gelinlikler" yaygın olarak tercih edilmiştir. Bu rengin seçilmesinin nedeni,

kırmızının “doğurganlığı” simgelemesi ve batıl inançlara göre “şans” getirmesidir.

“Kırmızı” rengin sembolik önemi, “kırmızı” kuşaktan duvağa kadar kendini göstermektedir. Kırmızının “kan rengi” olması nedeniyle, kızlar için “namusu”, erkekler için ise “cesaret” ve “gözü pek” olmayı temsil etmektedir. Geçmişte gelinliklerde duvağın rengi kırmızıydı ve güveni simgelemekteydi. Dügün günü takılan “kırmızı duvak” ve “kuşak” geçmiş Türk inanışlarının yansımalarını taşımaktadır (Kılıç; Altuncu, 2014, s.246). Gelin, koca evine giderken “kırmızı duvak” ve “kuşak takar” bu ikisi “yeryüzüne inışı”, “bekâreti” ve “yuva hâkimiyetini” temsil etmektedir (Ergun, 2010).

7.4. Siyah ve Beyaz’ın Birliğı

Cumhuriyetin ilanından sonra, Türk toplumu batıya yönelmiş ve “Atatürk’ün inkılaplarıyla” bir batılılaşma süreci başlamıştır. Bu “inkılapların” en önemlilerinden biri 1926’da “seküler” yapının ortaya çıkması olmuştur. “Seküler” yapının etkisiyle gelinliklerde “trendler ve modalar” değişmiştir. Bu değişimle birlikte beyaz gelinlikler popüler hale gelmiştir. Ayrıca, desenli ve nakışlı gelinliklerinde popüler olduğu görülmektedir (Özkavruk, Gökner ve Kuleli, 2016).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında “Şahin” in 2006 yılında yapmış olduğu araştırmaya göre “beyaz gelinlik” giymek evlilik törenlerinde moda olmuştur. “Üç etek” gelinlikler, batı etkisinde kalan işlemeli ve desenli kumaşlardan yapılan beyaz gelinliklere yerini bırakmıştır. Aynı dönemde “duvak ve taç” kullanımı da yaygınlaşmış ve gelinliklerin biçim ve tasarımında kullanılan kumaşlar vb. diğer malzemeler de bu doğrultuda değişmiştir (Özkavruk, Gökner ve Kuleli).

Dünyada tarihine bakıldığında, “Kraliçe Victoria” nın “1840” yılında “beyaz gelinlik” giymesi bir dönüm noktası olmuş ve beyaz gelinlik trendi “kırmızının” yerini aldığı görülmektedir. “Beyaz gelinlik”, ilk kullanıldığı andan itibaren dünya genelinde yaygınlaşmış ve gelinlikler “beyaz” olmuştur. Ancak günümüzde tercihler sadece bir olaya bağlı kalmamakta ve sık sık değişkenlik göstermektedir. Evlenmek isteyen kadınlar, günümüzde birçok seçenektan faydalanarak, istediğı modeli ve trendleri göz önünde bulundurarak seçim yapma imkânına sahiptir. Hatta öyle tercihler gündeme gelmiştir ki, yan yana gelmesi imkânsız gibi görünen renkler bile gelinliklerde bir araya gelmiştir. Damatlığın sembolü olan siyah renk, gelinlik üzerinde farklı ve dikkat çekici bir tarz oluşturmuştur. Siyah renkle, belki de bilinenin aksine, bir metafor yaratılarak, gelinliğin beyaz renkle sunulması amaçlanan masumiyet

imajı; gizleyen “koruyan ve örten” anlamlarıyla zıtların birliğini oluşturmuştur. “Siyah” rensiz bir renk gibi düşünülmesine rağmen, 'Beni görme! Ben gizleniyorum' dese de, kendini tam zıttı olan “beyaz” üzerinde öyle bir belirgin hale getirir ki belki de kendini daha “yüksek bir sesle” ifade etmektedir. “Siyah” rengin çağrışımları, öylesine derinlere yerleşerek kalıcı anlamlar yaratmakta ve giyildiği döneme dair anıların göstergesini de ortaya çıkarmaktadır.

“Siyah” renk, karanlığa çağrışım yaparken, kişinin iç dünyasındaki gölge yanlarına da atıfta bulunur. Siyahın bu kadar gizemli olmasının nedeni, belki de kişinin kendi gölge yanlarını kendinden gizlemesidir. Yaşamda, insanda, duygu ve düşüncelerde bilinmeyen, örtülen ve gizlenen şeyler, hem gizem hem de korku yaratabilir. İnsanın kendi karanlık taraflarıyla yüzleşmeye henüz hazır olmaması, giydiği giyside siyah rengi seçmesiyle örtülebilir. Diğer yandan kişinin henüz açığa çıkarmaya hazır olmadığı “yetenek, kabiliyet, güzellik, başarı ve potansiyelini” de gizlemek istemesi mümkündür. İç dünyanın dışarıya yansımaları, birçok faktör açısından değerlendirilebilmektedir.

John Harvey’in “Giysiler, Renk ve Anlam” adlı makalesinde, “siyah” rengin erkek kıyafetlerine özgü olduğunu vurgulamaktadır. Zamanla “keder, kayıp, tevazu, suçluluk ve utancı” sembolize eden “siyah” renk, erkekler tarafından “eksikliklerini” değil, sahip oldukları “gücü, konumu, efendiliği ve hâkimiyeti” temsil etmek açısından benimsendiği görülmektedir. Kadın giysilerinde ise “siyah”, neredeyse günümüze kadar sadece “pişmanlık ve yas” hallerinde kullanılabilecek bir renk olmuştur. Geçmişte, göz alıcı, zengin ve güçlü kadınların bile görkemli siyahlar giyebilmeleri için “matemli veya tövbekâr” olmaları gerektiği görülmektedir (Harvey, 2008).

19. yüzyılda, balo salonlarında, erkekler ve kadınlar “siyah ve beyaz” gibi “zıt renklerle” temsil edilmiştir. Erkekler siyah, kadınlar ise genellikle beyaz giysiler içinde, çiftler halinde dans etmek için bu sosyal ve ihtişamlı şenliklerde bir araya gelmiştir. Victoria döneminde, siyahın matem rengi olarak negatif anlamlar yüklendiği dönemler geride kalmışken, günümüzde çoğu kültür ve gelenekte damatların en mutlu günlerinde siyah damatlık giymeleri oldukça normal hale gelmiştir. Cinsel devrim ile kadınların bağımsızlaşması, onların daha fazla iş ortamına girmelerine imkân tanımış ve erkek modasının prensiplerinden etkilenmelerine sebep olmuştur. Günümüz modasında siyah, cinsiyet ayrımı yapmaksızın özellikle iş yaşamında başarının, kendine güvenin, otoritenin ve gücün simgesi olmaya devam etmektedir. “Siyah” “en güvenilir” gardirop rengi olmakla beraber, diğer renklerle uyum ve kombinasyon açısından da uygundur.

“Siyah” renk; Batı ülkeleri ile birlikte Asya ve Afrika mitolojilerinde de “doğurganlığın, bereketli toprağın ve yağmurla şişmiş kara bulutların” simgesel rengi olarak karşımıza çıkmaktadır. Mısır’da her yıl dört gözle beklenen Nil sularının taşması sonucu bıraktığı balçık, “bereketi” simgelemektedir. Ayrıca, "Kimya" teriminin Mısır kökenli olduğu ve Nil Nehri'nin taşmasıyla birlikte her iki kıyısında oluşan toprağa “siyah” anlamında "kimya" dendiği söylenilmektedir (Albayrak, 2017).

İslam felsefesi ve geleneklerinde bazı kaynaklar da “Âdem ile Havva'nın” cennetten kovulduklarında “siyah” giymelerinin nedeninin “siyahın” “esareti” ifade ettiği aktarılmaktadır. Siyahın, “başlangıç” ve “üretkenlik” kavramlarıyla ilgili olduğu da söylenmiştir (Ayhan, Birol, 2016). “Siyah” saklanma, kapatma ve gizleme” özellikleri sayesinde “efsun ve sihrin” rengi olmuştur (Varlı Güner, 2015). Uzak Doğu felsefesinde “Yin-Yang” “siyah ve beyazın” karşıtlığını ifade ederken, aynı zamanda “zıtlıkların” birbirini bütünlendiğini de göstermektedir (Yıldırım, 2006).

Her şeyin zıttı ile var oluşu, aslında her şeyin kendi içindeki tamamlanma biçimini ortaya çıkarmaktadır. Şöyle ki “Yin -Yang” ın beyaz tarafında olan siyahın ölçüsü, siyah tarafta bulunan beyazın ölçü oranına denktir. İki karşıt anlamın bir araya gelince oluşturduğu bu denge, hayatın birçok alanında görülebilir ve birbirini tamamlayan bu iki parçayı anlamamanın, hayatın dengesini anlamak anlamına geldiği de düşünülebilir.

Yin yang anlamı açısından bakıldığı zaman, birlikte bütünlüğü tamamlayan iki yarı anlam taşır. İki yarımdan bir tanesi olan “yin” karanlık ya da “gölge”, “yang” ise “aydınlık” ya da “güneş” anlamına gelmektedir. Aynı zamanda “iyi ve kötü”, “negatif ve pozitif” olarak da bilinmektedir.

Batılılarda “siyah” renk “keder”, “şanssızlık” ve “ölüm” çağrışımlarıyla “öteki dünyayı” ve “sonsuz uykuyu” temsil etmekte ve matem rengi olarak geçmişte yerini aldığı görülmektedir. Yüzyıllar boyunca, özellikle “sıradan insanlar” ve “kırsal kesimdekiler” kilise ve cenazelere gitmek için “en iyi ve en değerli” “siyah” kıyafetlerini giymişlerdir. Özel günler “siyah” kıyafetlerin partilerde ve festivallerde neden özellikle seçildiği böylelikle daha iyi anlaşılmaktadır (Lornemark, 2018).

Örneğin, Batı toplumları ve Türklerde siyah ölüm ve matemini sembolize ederken, Japonya’da siyah renk mutluluk sembolü olmakla birlikte, manastır yaşamı yaşayan rahibe adaylarının da rengidir. Siyah renk sembollerine diğer kültürler tarafından, dilde ve dinde arketipsel kullanımına bağlı sosyolojik veya politik sebeplerden dolayı daha değişken ve karmaşık yeni manalar eklenmiştir.

Örneğin, Amerika ve Kanada'da “siyah” “ölüm, kötülük, günah, hiçlik, iş, yetişkinlik, resmiyet ve seksiliği” sembolize ederken, Latin Amerika ve Meksika'da “yas, din, saygı ve ölümü”, Brezilya'da “sofistike, yetki, yas, din ve formaliteyi”, Batı Avrupa'da “yas, formalite, ölüm, kötülük, zerafet ve sofistikeliliği” İngiltere, İskoçya, Galler ve İrlanda'da “yas, ölüm ve onur”u, İspanya ve Portekiz'de “ölüm, güç ve dindarlığı”, İtalya'da “mütevazılık, ölüm ve yası”, Doğu Avrupa ve Yunanistan'da “kışı”, Singapur ve Malezya'da “yası”, Kuzey Kore'de ise “karanlık, gizem, yas ve suyu” anımsattığı görülmektedir (De Bortoli, Maroto, 2001).

Tarihsel ve toplumsal bağlamda görüldüğü gibi “siyah” renk, kültürel içeriklere göre önemli bir konuma sahip olmuştur. Siyah, günümüze kadar hem olumlu hem de olumsuz birçok anlamı barındırmış, sembolik değeri ve görsel etkisi yüksek bir renk olarak yaşamın farklı alanlarında ve giyim modasında kullanılmıştır.

Tüm bu bilgiler ışığında, alışılmışın dışında, beyaz gelinliklerin üzerine siyahı katarak ve zıt olanı çağırıp, birliği yaratarak nasıl bir gelinlik tasarlanabilir sorusu bu kitapla cevap buldu. Giyim, insanın bireysel bağımsızlığının başladığı nokta olduğu düşünülerek, “siyah ve beyaz” gelinliklerin yüklediği ve yüklendiği anlama ve öneme uygun bir şekilde işlenmiştir. Ancak ideolojilere bakıldığında “teşhircilikte” ya da “töresellikte” geçici eserler olarak, kişilerin birbirleriyle aynı renkte ve aynı olduğu hallerin aksine, “iç” in “dışa vurumu olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu kitap da yer alan örneklem içerisindeki koleksiyonda “17 adet siyah ve beyaz gelinlik” tasarımı oluşturulmuştur. Her bir gelinlik model kendi içinde “zıtlıkları” tema edinirken, aslında “birliği ve uyumu” bulunmuştur.

7.5. Aydınlik ve Karanlığın Dansı

Doğanın yaratım, oluşum, dönüşüm, değişim ve sebep-sonuç yasaları yaşamın birçok alanında vardır. Ve her şey birbirinin içinde, iç içedir. İkilik evreninde zihin, çoğu şeyde zıtlıkları ve ayırmayı bilir. Giysiler gibi, hayatın, hallerin, duygu ve düşüncelerin de mevsimleri vardır. Kimi zaman sıcak, yumuşak... Kimi zaman soğuk ve sert... Fakat “Özümüzde” her şeyin teklifi bilgisi vardır. Aydınlıkla, ışıkla beslenebilmek, olanı fark edebilmek, görebilmek; karanlıkla dinlenebilmek, büyüyebilmek, huzura yerleşebilmek gibi.

İyilik-kötülük, güzellik-çirkinlik kavramları kişiye, kültüre ve inanç sistemlerine göre farklılıklar gösterebilir. Şöyle ki; İsveç'te yapılan bir araştırmada deneklere hangi tipteki insanları beğendikleri sorulmuş.

Çoğunluğu beyaz tenli, renkli gözlü olan İsveçliler, koyu renk gözlü, esmer, pürüzlü cilde sahip ve sert yapılı kişilerden hoşlandıklarını beyan etmişler. Koyu tenli ülkelerde de bir araştırma yapılırsa, sonucun tam zıttı çıkacağı aşikârdır.

Fiziksel özellikleri veya dış koşulları değerlendirirken, bulunulan çevre, coğrafya, bir şeyin azlığı ya da çokluğu değer bilinci konusunda, etken unsur olmuştur. İşte bu yüzden her birey kendinde az olduğunu düşündüğü şeye yönelirken, kişinin o anki bakış açısı, kendince az olduğunu düşündüğü şeye, daha çok değer vermesine sebep olabilir. Belki de insanın doğasında olan bu tamamlanma ihtiyacı, kendinde az olana doğru bir çekim gücü yaratarak, denge aramasını sağladı. Böylece zıtlık gibi görünenin arkasındaki bu itici güç, doğanın görünmeyen sessiz anlaşmasının doğal bir sonucu olarak ortaya çıktı.

Evren ve yaşam döngüsü, zıtlıkların birlikteliği üzerine kuruludur. Karanlık ve aydınlık, gündüz ve gece, sıcak ve soğuk, gelecek ve geçmiş, erkek ve kadın gibi pek çok zıt kavram, birbirini tamamlar. Gecenin içinde aydınlık ve sıcaklık; gündüzün içinde ise soğuk ve gölge bölgeler bulunur. Dışı görünümün içinde erkek, erkek görünümün içinde dişi olması; her sorunun bir çözümü, sevginin nefreti, durağanlığın eylemi, hüznün sevinci barındırması gibi...

Beyazın üzerinde siyahın varlığı, birliğin denge unsuru olarak kullanılmış olan gelinlik tasarımlarında, zıt olan birçok kavram da ahenkle dans etmektedir aslında. Ve böylece her bir tasarım, kendi içinde metaforik anlamlar taşımaktadır. Tasarım ilke ve yöntemlerinin niteliğiyle, izleyiciye verilmek istenen mesajlar etkili bir anlatımla bağlantılandırılmıştır. Tasarımın temelini oluşturan form, ölçü, doku, yön ve renk gibi öğeler, yüzey üzerinde çeşitli ilişkilerle dağılım göstermektedir. Bu ilişki dağılımı; uyum, hiyerarşi, tekrar, simetri, asimetri, birlik, egemenlik, zıtlık ve denge ilkeleri ile kurgulanmıştır. Öğelerin bir araya geliş düzenlerini sağlayan bu ilkelerden zıtlık ve denge ilkeleri; ilgi çekiciliği temalandıran, eserlere canlılık veren, vurguyu ve mesajı ileten ve hareket hissinin oluşmasına katkı sağlayan ilkelerdir.

Koleksiyonda kullanılan temel öğelerin zıtlık ilişkileri ile ortaya konulan etkiler, her bir tasarım için farklılık göstermektedir. Temaya bağlı olan zıtlık ilişkileri, eski-yeni, negatif-pozitif, aşağı-yukarı, sıcak-soğuk gibi formlar olarak ortaya çıkarılmıştır. Herhangi bir tasarımda büyüklükleri, şekilleri, dokuları ve renkleri aynı olan formların bir arada kullanılması, tekdüzeliği meydana getireceği için koleksiyondaki tasarım seçimlerinde zıtlıklar ön plandadır. Ölçü, şekil, renk ve doku gibi nitelikleri farklı olan formların zıtlık ilişkisi ile bir arada bulunması, eserin daha ilgi çekici ve etkili olmasına destek

olmuştur. Aydınlık ve karanlık arasındaki denge ise hacmi ortaya koyarken, ışık-gölge zıtlığının etkisini çağırılmaktadır.

Yüzey üzerindeki hareket hissini sağlayan yön öğesi, aynı yönde tekrarlandığında durağan, farklı yönlerde tekrarlandığında ise hareketli bir etki yaratılmaktadır. Yönler dikey-yatay, sağ-sol, yatay-dikey, ön-arka olarak sıralanmıştır. Tasarım öğelerinin ölçü ve oranları da yüzeydeki dağılımda önemli bir rol oynamaktadır. “Uzun-kısa”, “ince-kalın”, “iç-dış” gibi değerler görsel anlatımda “vurgu” noktalarının oluşumunu sağlamaktadır.

Görsel anlatımı oluşturan temel tasarım öğelerinin yarattığı zıtlık ilişkilerinin yanı sıra, koleksiyonda kullanılan nicelik, malzeme, kavram ve işlev zıtlıkları da bulunmaktadır. Tasarım elemanlarının sayıca dağılımları, kullanılan malzemelerin çeşitliliği, farklı kavramların aynı yüzeyde bir araya getirilmesi ve nesnelere farklı anlam ve işlevler yüklenmesi, izleyicinin dikkatini çekerek ve vurgulanan metaforla farklı etkiler bırakarak ilgi uyandırmayı amaçlamaktadır.

Kitabın konusuna örnek teşkil eden “gelinlik” koleksiyonu, yaşamın bir parçası olan bazı değerleri ortaya çıkarmaktadır. Bu değerler; “olumlu ya da olumsuz”, “az ya da çok”, “iyi ya da kötü”, “güzel ya da çirkin” algılarındaki “madde ve mana” boyutunda, birbirlerinin tam karşıtı yani zıttıdır. Koleksiyon, referans olarak zıtların birliğini, aydınlıktaki karanlığın dansını, erilin içindeki dişili, dişilin içindeki erili, birçok açıdan değerlendirmek üzere tasarlanmıştır.

Aşağıda yer verilen gelinlik görsellerinden;

Görsel 18’de “aşağı ve yukarı”,

Görsel 19’de “güneş ve ay”,

Görsel 20’de “artı ve eksi”,

Görsel 21’de “aşk ve nefret”,

Görsel 22’de “eril ve dişil”,

Görsel 23’de “gelecek ve geçmiş”,

Görsel 24’de “aydınlık ve karanlık”,

Görsel 25’de “gece ve gündüz”,

Görsel 26’da “ön ve ark”a,

Görsel 27’de “iç ve dış”,

Görsel 28’de “duygu ve düşünce”,

Görsel 29’da “dikey ve yatay”,

Görsel 30’da “çift ve tek” kavramları, “siyah ve beyaz” renklerle “zıtlığın içindeki birliğin” sembolü olarak kullanılmıştır.

Böylece evrenin yapısını ortaya koyan ve birbirlerinin değerini artıran zıtlıklar, doğanın, insanın ve sanatın bütünlüğünü ortaya koyarak, birbirlerinin varlığı ile anlam ve değer kazanmıştır. Tüm bu varoluşların gelişimi ve sürekliliğini ise, ortaya çıkan zıtlık ilişkisinin dengesi sağlamaktadır. Koleksiyonda; zıtlık ve denge ilkelerinin, görsel anlatımla, gelinlik tasarımı üzerinde kullanımının etkileri, bu kitapla birlikte izleyicilerin beğenisine sunulmuştur.

7.6. Koleksiyon Tasarımları

Görsel 18. Aşağı & Yukarı - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2024 yılında, 90* 150 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, tül, şifon malzemesiyle üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, yön olarak da aşağı ve yukarının zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 19. Güneş & Ay - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2024 yılında, 90* 150 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, tül, bronz, boncuk malzemesiyle üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, açılı olarak da güneş ve ayın zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 20. Artı & Eksi - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2022 yılında, 90* 40 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, dantel, balen ve boncuk malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, değer faktörü olarak da artı ve eksinin zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 21. Aşk & Nefret - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2024 yılında, 90*160 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, dantel, balen, tül malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, betimsel olarak da aşk ve nefretin zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 7.5: Eril & Dişil - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2024 yılında, 90*160 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, dantel, balen, tül malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, cinsiyet olarak da eril ve dişilin zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 22. Geçmiş & Gelecek - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2019 yılında 90*160 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, dantel, tül malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, zaman olarak da geçmiş ve geleceğin zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 23. Aydınlık&Karanlık- Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2023 yılında, 90*160 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, tül malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, konum olarak da aydınlık ve karanlık zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 24. Gece & Gündüz - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2021 yılında, 90*160 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, tül malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, kutupsal olarak da gece ve gündüzün zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 25. Ön & Arka - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2019 yılında, 90*160 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, tül, dantel, keten malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, yön olarak da ön ve arkanın zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 26. İç & Dış - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2024 yılında, 90*50 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, tül, boncuk, payet malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, yön olarak da iç ve dışın zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 27. Duygu & Düşünce - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2024 yılında, 90*150 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, tül, malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, şekilsel olarak da duygu ve düşüncenin zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 28. Dikey & Yatay - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2021 yılında, 90*150 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, tül, dantel malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, pozisyon olarak da dikey ve yatayın zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 29. Ölüm & Doğum - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2024 yılında, 90*150 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, tül, kuru çiçek malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, pozisyon olarak da ölüm ve doğumun zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 30. Sıcak & Soğuk - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2024 yılında, 90*150 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, tarlatan, balen, papyon malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, derecelenme olarak da sıcak ve soğukun zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 31. Ruh & Beden - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2021 yılında, 90*150 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, saten, tül, boncuk, payet malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, biçimsel olarak da ruh ve beden zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 32. Gök & Yer - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser; 2022 yılında, 90*100 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, Saten, tül, boncuk, inci, balen, tüy, taç malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, uzamsal olarak da gök ve yer zıtlığı kullanılmıştır.

Görsel 33. Çift & Tek - Nuray Demirel - XII. UMYOS 2024 Kişisel Sergi.

Eser, 2020 yılında, 90*50 cm ölçülerinde, drapaj tekniğiyle, Saten, tül, boncuk, inci, kuru çiçek malzemelerinden üretilmiştir. Eserin temasında, renk olarak siyah ve beyazın, sayısal olarak da çift ve tek zıtlığı kullanılmıştır.

8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sanat ve tasarım dünyasında “Zıtlık” kavramı “estetik, işlevsellik ve duygusal etki” yaratmanın “en güçlü” araçlarından biri olduğu görülmektedir. “Tipografi, görsel tasarım, moda tasarımı ve sanat tarihi” gibi alanlarda incelenen konular, zıtlıkların hem “görsel” hem de “psikolojik” etkilerinin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Renk teorisi, “ışık ve gölge” kullanımı, “kompozisyon ve denge” gibi temel ilkeler, zıtlıkların etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır.

Tasarım dünyasında “zıtlık”, izleyicinin algısını yönlendirmek, duygusal tepkiler yaratmak ve dikkat çekici eserler oluşturmak için kritik bir rol oynamaktadır. “Zıt renklerin, şekillerin, dokuların ve stillerin” bir arada kullanılması, hem estetik hem de işlevsel açıdan zengin ve ilgi çekici tasarımlar yaratmak için kullanılmaktadır. Bu yaklaşımlar sanat tarihinde “modern” ve “postmodern” sanatın çeşitli dallarında da güçlü bir biçimde kendini göstermektedir.

Moda tasarımında “zıtlık”, “renk kombinasyonları, doku ve malzeme çeşitliliği”, “stil ve siluet” farklılıkları ile kendini gösterir. Bu zıtlıklar, kıyafetlerin ve aksesuarların dikkat çekici, yenilikçi ve etkileyici olmasını sağlar. “Görsel tasarımda” “zıtlık” görsel ilgiyi artırmak, mesajın vurgulanmasını sağlamak ve izleyici üzerinde güçlü bir etki bırakmak için kullanılmaktadır.

Zıtlıklar, sanat ve tasarım dünyasında vazgeçilmez bir araçtır. Gelecekte de zıtlıkların yaratıcı ve yenilikçi kullanımları, tasarım ve sanat alanında önemli bir rol oynamaya devam edecektir.

Zıtlıkların bir arada kullanımı, estetik ve işlevsel uyum yaratmak için kritik bir tasarım stratejisidir. “Zıt renkler”, “şekiller, dokular ve stiller” doğru şekilde birleştirildiğinde “etkileyici ve dengeli” kompozisyonlar oluşturmaktadır. Zıtlıkların uyumu, tasarımın görsel çekiciliğini artırır ve izleyici üzerinde kalıcı bir etki bırakmaktadır (Arnheim, 1974).

Tamamlayıcı Renklerin Kullanımı: Tamamlayıcı renklerin bir arada kullanılması, güçlü bir görsel kontrast yaratır ve tasarımın dikkat çekici olmasını sağlar.

Örnek: Piet Mondrian'ın eserlerinde kullanılan zıt renkler ve çizgiler, görsel uyumu ve dengeyi mükemmel bir şekilde yansıtır (Blotkamp, 2001).

Şekillerin ve Formların Uyumu: Farklı şekillerin ve formların bir arada kullanılması, tasarımda dinamizm ve ilgi oluşturur. Zıt şekillerin bir araya getirilmesi, görsel kompozisyonları zenginleştirir.

Örnek: Salvador Dalí'nin "The Persistence of Memory" (1931) adlı eseri, zıt şekiller ve formların uyumunu ve estetik dengesini gösterir (Bradley, 1993).

Dijital Tasarım dünyasında “Zıtlık” Dijital teknolojilerin gelişmesiyle birlikte, zıtlıklar daha dinamik ve etkileşimli tasarımlarda kullanılacaktır. Dijital platformlarda zıt renkler, şekiller ve animasyonlar, kullanıcı deneyimini zenginleştirecektir.

Sürdürülebilir ve Erişilebilir Tasarım: Gelecekte zıtlıkların kullanımı, sürdürülebilirlik ve erişilebilirlik ilkelerine uygun olarak tasarımlarda daha fazla yer alacaktır. Çevre dostu materyaller ve erişilebilir renk kombinasyonları, zıtlıkların kullanımıyla estetik ve işlevsellik sağlayacaktır.

“İlk toplum” algısından itibaren tüm “mitolojiler, efsaneler, destanlar ve geleneklerde” dünyanın “ilk oluşumu ve yaratılışı” “siyah” renk ile ilişkilendirilmiş, birçok kültürde genellikle “gece, ölüm, sonsuzluk, hiçlik, kötülük, gizlilik, güç, otorite, bolluk, bereket ve verimlilik” gibi olumlu ve olumsuz sembolik anlamlar yüklenmiştir. Buna karşılık “beyaz” renk ise “saflık, masumiyet, doğum, temizlik, huzur ve bütünlük” gibi anlamları taşımıştır.

Bu kitapta, varlıkların ve öznelerin mekân ve zaman uzamında, birbirlerini sürekli koşullandırılması ve sürekli bir değişim döngüsüne tabi tutularak dönüştürülmelerini sağlamış, “siyah ve beyaz” arasındaki “zıtları” birçok kavramla birlikte bir araya getirmiştir. Tüm bu veriler ışığında, gelinlik koleksiyonu “zıtların birliği” ile örneklendirilmiştir. Bir arada bulunan “çelişkilerin” sınırlarına götürülmeleri halinde, niteliksel olarak “yeni varlıklara” dönüşmesi, zıt görünen karşıt niteliklerin organik olarak birbirlerine bağlı olmaları ve birbirlerini “yok etmek” veya “dışlamak” yerine koşullandırarak birbirlerini dönüştürmeleri hedeflenmiştir. Bu bağlamda, insan iradesinden bağımsız ilerleyen tarihsel süreçte, “çelişkilerin” aslında ilerlemeyi sağlayan ana “itici” unsur olmasını gözler önüne sermiştir.

Bir ikiyi, iki biri, ikisi birleşip üçü ve sonsuzu meydana getirirken; ikinin içindeki bire bakarak, zıtların ve karşıtların kendi içindeki ahengini, aydınlık ve karanlığın dansını izledik. Bizlerle birlikte sizlerin de içinde dans eden, aydınlık ve karanlığın seyri için her birinize teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA:

- Abrams Books. Fogg, M. (2013). Fashion Design Directory. Thames & Hudson.
- Alexander McQueen: Savage Beauty. Metropolitan Museum of Art. Bradley, F. (1993).
- Alexander, C. (1977). A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction. Oxford University Press.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2011). *Basics Design 01: Design Thinking*. AVA Publishing.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2011). Design Thinking. AVA Publishing.
- American Psychological Association. (2020). *Publication Manual of the American Psychological Association* (7th ed.). American Psychological Association.
- Arnason, H. H. (2010). *History of Modern Art*. Pearson.
- Arnheim, R. (1974). Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. University of California Press.
- Arnheim, R. (1974). Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. University of California Press. Fried, M. (2010). The Moment of Caravaggio. Princeton University Press. Heydenreich, L. H. (1996). Leonardo da Vinci. Thames & Hudson.
- Arnheim, R. (1974). Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. University of California Press. Blotkamp, C. (2001). Mondrian: The Art of Destruction. Reaktion Books. Fried, M. (2010). The Moment of Caravaggio. Princeton University Press.
- Arnheim, R. (1974). Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. University of California Press. Blanks, T. (2020).
- Arnheim, R. (1974). Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. University of California Press. Blotkamp, C. (2001).
- Aydemir, A. (2013). Türk Dünyası'nda Bazı Düşün Terimleri ve Al Duvak Geleneği Üzerine. Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkic. 8/9 (2013), ss.619-55.
- Ayhan, Ahmet ve BİROL Murat (2016). “Düşüncelerin Dışavurumu Olarak Moda Dünyası: İletişimsel Kodlara Yansıyan Örnekler Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Analiz”, Intermedia International e-Journal, Spring - June, ss. 242-261,

- <http://intermedia.ticaret.edu.tr/index.php/intermedia/article/view/66.pdf>
[5 Nisan 2017].
- Balmain: The Story of a Fashion House. Rizzoli. Blotkamp, C. (2001).
- Berger, J. (1972). *Ways of Seeing*. Penguin Books.
- Black, S. (2012). *The Sustainable Fashion Handbook*. Thames & Hudson.
- Blackman, C. (2008). 100 Years of Fashion Illustration. Laurence King Publishing.
- Blanks, T. (2020). Balmain: The Story of a Fashion House. Rizzoli. Bolton, A. (2011). Alexander McQueen: Savage Beauty. Metropolitan Museum of Art. Wilson, E. (2003). Adorned in Dreams: Fashion and Modernity. I.B. Tauris.
- Blotkamp, C. (2001). Mondrian: The Art of Destruction. Reaktion Books.
- Bolton, A. (2011). Alexander McQueen: Savage Beauty. Metropolitan Museum of Art.
- Bolton, A. (2011). Alexander McQueen: Savage Beauty. Metropolitan Museum of Art.
- Bradley, F. (1993). Salvador Dalí: The Construction of the Image. Yale University Press.
- Bradley, F. (1993). Salvador Dalí: The Construction of the Image. Yale University Press.
- Carter, R., Day, B., & Meggs, P. B. (2012). *Meggs' History of Graphic Design*. John Wiley & Sons.
- Carter, R., Day, B., & Meggs, P. B. (2012). *Typographic Design: Form and Communication*. John Wiley & Sons. Wilson, E. (2003). Adorned in Dreams: Fashion and Modernity. I.B. Tauris.
- Chesser, B. J. (1989). Analysis of Wedding Rituals: An Attempt to Make Weddings More Meaningful. *Journal Of Family Relations*, Vol. 29, No. 2 (Apr., 1980), ss. 204- 209.
- Ching, F. D. K. (2014). *Architecture: Form, Space, and Order*. John Wiley & Sons.
- Ching, F. D. K. (2015). *Architecture: Form, Space, and Order*. John Wiley & Sons.
- Clark, K. (1966). Rembrandt and the Italian Renaissance. Harper & Row.
- Heller, S., & Chwast, S. (2008). *Graphic Style: From Victorian to Digital*. Harry N. Abrams.
- Cohen, M. (2012). *The New Color Book: A Complete Guide to Color Theory and Application*. Abrams Books.

- Cohen, M. (2012). *The New Color Book: A Complete Guide to Color Theory and Application*.
- Craik, J. (2009). *Fashion: The Key Concepts*. Berg Publishers.
- Crow, T. (2014). *The Rise of the Sixties: American and European Art in the Era of Dissent*. Laurence King Publishing.
- Cullen, K. (2012). *Design Elements, Typography Fundamentals: A Graphic Style Manual for Understanding How Typography Affects Design*. Rockport Publishers.
- DE BORTOLİ, Mario- MAROTO, Jesús (2001). “Colours Across Cultures: Translating Colours in Interactive Marketing Communications”, European Languages and the Implementation of Communication and Information Technologies (Elicit) Conference. University of Paisley, ss.1-27,
<http://www.globalpropaganda.fresa.net/articles/TranslatingColours.pdf> [8 Mayıs 2018].
- Dondis, D. A. (1973). *A Primer of Visual Literacy*. MIT Press.
- Entwistle, J. (2000). *The Fashioned Body: Fashion, Dress and Modern Social Theory*. Polity Press.
- Ergun, P. (2010). Türk Gelininin Mitolojik Göçü. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 13, Sayı 24, Aralık 2010, ss.275-290.
- Filler, M. (1997). *Frank Gehry: Buildings and Projects*. Thames & Hudson.
- Foster, H. (2012). *Pop Art*. Phaidon Press.
- Frampton, K. (2007). *Modern Architecture: A Critical History*. Thames & Hudson.
- Gale, C., & Kaur, J. (2004). *The Textile Book*. Berg Publishers.
- Gombrich, E. H. (1995). *The Story of Art*. Phaidon Press.
- Güngör, E. (2007). Dünden Bugünden Tarih. Kültür ve Milliyetçilik (10. Baskı). İstanbul, Ötüken Neşriyat.
- HARVEY, John. (2008). “Giysiler, Renk ve Anlam”, Çev. Uran Apak, Sanat Dünyamız, Sayı:107, Yaz, İstanbul: YKY, ss. 7-85
- Heller, S., & Chwast, S. (2008). *Graphic Style: From Victorian to Digital*. Harry N. Abrams.
- Heydenreich, L. H. (1996). *Leonardo da Vinci*. Thames & Hudson.
- Hopkins, D. (2000). *After Modern Art: 1945-2000*. Oxford University Press.
<https://aydinlatma.org/wp-content/uploads/2020/07/Chicago-Umbra-Penumbra.jpg> erişim tarihi: (15.10.2024)

- <https://www.derstekstil.name.tr/tasar%C4%B1m.html> erişim tarihi: 15.10.2024 (15.10.2024)
- <https://www.derstekstil.name.tr/tasar%C4%B1m.html> erişim tarihi: 15.10.2024 (15.10.2024)
- <https://www.oggusto.com/sanat/sanatci/piet-mondrian-hayati-eserleri-ve-bilinmeyenleri> (15.10.2024)
- Hutcheon, L. (1988). *A Poetics of Postmodernism: History, Theory, Fiction*. Routledge.
- Huyssen, A. (1986). *After the Great Divide: Modernism, Mass Culture, Postmodernism*. Indiana University Press.
- Jackson, T. (2015). *The Fashion Handbook*. Routledge.
- Jameson, F. (1991). *Postmodernism, or, The Cultural Logic of Late Capitalism*. Duke University Press.
- Janson, H. W. (2004). *History of Art*. Prentice Hall.
- Jencks, C. (2011). *The Story of Post-Modernism: Five Decades of the Ironic, Iconic and Critical in Architecture*. John Wiley & Sons.
- Jenkyn Jones, S. (2002). *Fashion Design*. Laurence King Publishing.
- Kawamura, Y. (2004). *The Japanese Revolution in Paris Fashion*. Berg Publishers.
- Menkes, S. (2015). *Gucci: The Making Of*. Rizzoli.
- Kalat, J. W. (2016). *Introduction to Psychology* (11th ed.). Cengage Learning.
- Kawamura, Y. (2004). *The Japanese Revolution in Paris Fashion*. Berg Publishers.
- Kawamura, Y. (2004). *The Japanese Revolution in Paris Fashion*. Berg Publishers.
- Kılıç, S., Altuncu, A. (2014). Karakoçan'da Evlilik Adetleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 9/5 Spring 2014, ss. 233-250, Ankara, Turkey.
- Koçu, R. E. (1969). *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. Sümerbank Ankara, Kültür Yayınları.
- Kostof, S. (1995). *A History of Architecture: Settings and Rituals*. Oxford University Press.
- Küçük, S. (2010). Eski Türk Kültüründe Renk Kavramı. *Bilig*, Yaz 2010, Sayı: 54, ss.185-210.
- Kwon, M. (2002). *One Place After Another: Site-Specific Art and Locational Identity*.

- Kwon, M. (2002). *One Place After Another: Site-Specific Art and Locational Identity*. MIT Press. Mondrian: *The Art of Destruction*. Reaktion Books.
- Bolton, A. (2011).
- Le Corbusier. (2007). *Towards a New Architecture*. Dover Publications.
- Leonardo da Vinci. Thames & Hudson.
- Hopkins, D. (2000). *After Modern Art: 1945-2000*.
- Lidwell, W., Holden, K., & Butler, J. (2010). *Universal Principles of Design*. Rockport Publishers.
- Lornemark, Chirstina (2018). "The Colour Black: History, Symbolism and Its Use in Clothing", *Owlcation Humanites Visual Arts*, ss. 1-30. <https://owlcation.com/humanities/Black-color-some-history-and-trends.html> [10 Eylül 2018]. <https://www.louvre.fr/en/portraits-maerten-soolmans-and-oopjen-coppit-rembrandtanexceptional->
- Lupton, E. (2010). *Thinking with Type: A Critical Guide for Designers, Writers, Editors, & Students*. Princeton Architectural Press.
- Lupton, E. (2014). *Thinking with Type: A Critical Guide for Designers, Writers, Editors, & Students*. Princeton Architectural Press.
- Lupton, E., & Phillips, J. C. (2015). *Graphic Design: The New Basics*. Princeton Architectural Press.
- Liotard, J.-F. (1984). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. University of Minnesota Press.
- Madsen, A. A. (1990). *Chanel: A Woman of Her Own*. Henry Holt and Co.
- Menkes, S. (2015).
- Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*. MIT Press.
- Meggs, P. B. (1992). *A History of Graphic Design*. John Wiley & Sons.
- Menkes, S. (2015). *Gucci: The Making Of*. Rizzoli.
- Meyer, J. (2004). *Minimalism: Art and Polemics in the Sixties*. Yale University Press.
- Mitchell, A. (2020). *Future of Typography: Trends and Innovations*. Design Matters.
- Myers, D. G., & DeWall, C. N. (2019). *Psychology* (12th ed.). Worth Publishers.
- Oxford University Press. Jenkyn Jones, S. (2002). *Fashion Design*. Laurence King Publishing.
- Özkavruk Adanır, E., Dikkaya Göknur, Ö., Kuleli, S. (2016). *White and Glamorous: Changes In 20th Century Wedding Dress In Turkey*. İçinde

- E. Damayanthie (Ed.) *Fashion: Tyranny and Revelation* (Ss.3-12). Oxford, UK:Inter-Disciplinary Press.
- Özkavruk, A. E., Dikkaya, G. Ö., Kuleli, S. (2013). Kızılcaölük Dokumalarının Gelinlik ve Kınalık Tasarımında Kullanımı Üzerine Öneriler. *Akdeniz Sanat Dergisi*. 6(11): 1-10.
- Özkavruk, A. E., Dikkaya, G. Ö., Kuleli, S. (2016). White and Glamorous: Changes in 20th Century Wedding Dresses in Turkey. *Fashion: Exploring Critical Issues, "Fashion: Tyranny And Revelation"* (ss.3-13). Düzenleyen Oxford Üniversitesi. Oxford.
- Pallasmaa, J. (2005). *The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses*. Wiley.
- Pop Art. Phaidon Press. Heller, S., & Chwast, S. (2008). *Graphic Style: From Victorian to Digital*. Harry N. Abrams.
- Heydenreich, L. H. (1996).
- Porter, T. (2018). *Architectural Color in Architecture and the Environment*.
- Preziosi, D. (2009). *The Art of Art History: A Critical Anthology*. Oxford University Press.
- Salvador Dalí: *The Construction of the Image*. Yale University Press. Clark, K. (1966).
- Steele, V. (1998). *Paris Fashion: A Cultural History*. Berg Publishers.
- Steele, V. (2011). *The Berg Companion to Fashion*. Berg Publishers.
- Sürür, A. (2011). Yirmibirinci Yüzyılda Moda ve Bursa'da Gelinlikler. İçinde D. Y. Karakaş (Ed.) *Dünden Bugüne Bursa'da Gelinlik: Bursalı Mısın Kadifeli Gelin?* ss.12 - 26. Bursa, Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi Yayınları, 2011.
- Şahin, Y. (2006). 1920-1930 Yılları Arasında Türkiye'de Kadın Silüetinde Moda Anlayışı ve Değişimler. İzmir, DEÜ Rektörlük Matbaası.
- The Moment of Caravaggio. Princeton University Press. Foster, H. (2012).
- The New Color Book: A Complete Guide to Color Theory and Application. Abrams Books. Crow, T. (2014).
- The Rise of the Sixties: American and European Art in the Era of Dissent. Laurence King Publishing. Fried, M. (2010).
- Thinking with Type: A Critical Guide for Designers, Writers, Editors, & Students. Princeton Architectural Press.
- Tortora, P. G., & Eubank, K. (2010). *Survey of Historic Costume*. Fairchild Books.
- Varlı Gürer, Zeynep (2015). *Giyimin Dili: Siyasal İletişimde Giyim Kodlarının Rolü*, İstanbul: Volga Yayıncılık.
- Varnedoe, K. (1998). *Jackson Pollock. The Museum of Modern Art*.

- Varnedoe, K. (1998). Jackson Pollock. The Museum of Modern Art. Gucci: The Making Of. Rizzoli.
- Meyer, J. (2004). Minimalism: Art and Polemics in the Sixties. Yale University Press.
- Venturi, R. (1977). Complexity and Contradiction in Architecture. Museum of Modern Art.
- W. W. Norton & Company. Rembrandt and the Italian Renaissance. Harper & Row.
- Cohen, M. (2012).
- Wheeler, A. (2017). Designing Brand Identity. John Wiley & Sons.
- Wilson, E. (2003). Adorned in Dreams: Fashion and Modernity. I.B. Tauris.
- Wilson, E. (2003). Adorned in Dreams: Fashion and Modernity. I.B. Tauris.
- Mondrian: The Art of Destruction. Reaktion Books.
- Bradley, F. (1993). Salvador Dalí: The Construction of the Image. Yale University Press.
- Yıldırım, Ali (2006). “Renk Simgenciligi ve Şeyh Galib’in Üç Rengi”, Milli Folklor, Sayı:72, Yıl: 8, ss. 129-140
<http://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=72&Sayfa=126.pdf>
[10 Mayıs 2018].

ISBN: 978-625-378-027-2